

Handläggare
Suzanne Hartenberger
Telefon: 08-508 06 125**Till**
Bromma stadsdelsnämnd

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Bromma stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Nämnden godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2024 med inriktning för 2025 och 2026
2. Nämnden överlämnar förslaget till kommunstyrelsen för fortsatt beredning
3. Nämnden beslutar om omedelbar justering av ärendet

Lisa Kinnari
Stadsdelsdirektör

Sammanfattning

Nämnden överlämnar ett underlag för budget 2024 med inriktning för 2025 och 2026.

Bakgrund

Stadsdelsnämnden ska lämna ett underlag till kommunstyrelsen inför den centrala budgetberedningen. Underlaget, som utgår från stadens övergripande inriktningsmål, ska lyfta strategiskt viktiga utvecklingsområden och utmaningar som berör kärnverksamheten. I underlaget redovisar förvaltningen strategiska och prioriterade frågor för de kommande tre åren. Utgångspunkter för underlaget är befolkningsutvecklingen, analyser av kommande arbete för att uppnå kommunfullmäktiges mål, omvärldsfaktorer och större förändringar jämfört med gällande plan.

Bromma stadsdelsnämnd

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom förvaltningsledningen i samråd med chefer och nyckelpersoner inom respektive avdelning.

Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen 2022-04-20 och i pensionärsrådet 2022-04-17.

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Bromma

stadsdelsnämnd.....	1
Förslag till beslut	1
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål	5
1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	5
1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning.....	7
1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla.....	7
2 Nämndens verksamhetsområde	9
2.1 Förskoleverksamhet.....	14
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	18
2.3 Äldreomsorg.....	19
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	23
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	26
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	31
2.7 Ekonomiskt bistånd	33
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	35
2.9 Övrigt.....	36
3 Sammanfattande ekonomisk analys	39
3.1 Drift	39
3.2 Investeringar	45
4 Lokalförsörjningsplan.....	47
4.1 Sammanfattning.....	47
4.2 Planeringsförutsättningar.....	48
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling	48
4.4 Samverkan	48
4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet	49
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	49
4.5.2 Nuläge 31 januari 2023	49
4.5.3 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	49

4.5.4	Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden).....	49
4.5.5	Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	49
4.6	Pedagogisk verksamhet	50
4.6.1	Summerande analys av nuläge samt framtida planering	50
4.6.2	Nuläge 31 januari 2023	52
4.6.3	Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden)	53
4.6.4	Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	54
4.6.5	Enskilt driven förskola eller fristående skola.....	55
4.7	Övrig information.....	55
4.7.1	Särskild redovisning av vissa lokalprojekt.....	55
5	Övriga redovisningar	55

Bilagor

Bilaga 1: Bilaga 01 - SDN 06

Bilaga 2: Bilaga 02 - Klimatinvesteringar 2024-2026 Bromma sdn

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Brommas befolkning fortsätter att öka i och med nybyggnation av flerbostadshus i olika delar av stadsdelsområdet. Brommaborna är i huvudsak resursstarka, välmående, friska, bor bra, har arbete och god inkomst. Inom stadsdelsområdet finns stora arealer park- och naturmark som är en stor tillgång för många, även för personer som bor utanför Bromma. I ett växande stadsdelsområde är det viktigt att bevara och utveckla dagens styrkor.

Under de tre inriktningsmålen beskrivs nämndens strategiska satsningar för de kommande tre åren, satsningar som ska bidra till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål.

1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

- Förvaltningens verksamheter ska utveckla det systematiska kvalitetsarbetet för att säkerställa verksamheternas goda kvalitet.
- Ett tydligt barnperspektiv ska genomsyra allt arbete i organisationen.
- All verksamhet ska bedrivas utifrån forskning och beprövad erfarenhet.
- Det våldspreventiva arbetet ska utvecklas inom samtliga verksamheter.
- Förskollärare och barnskötare ska ges förutsättningar och kompetensutveckling för att möjliggöra för barnen att utveckla sitt språk.
- I förskolans utbildning ska arbetet med jämställdhet utvecklas genom ett medvetet och reflekterande arbete kring de normer som råder i samhället. Pojkar och flickor ska ges samma utrymme i utbildningen och få sina behov respekterade och tillgodosedda.
- Förskolans samverkan med grundskolan ska fortsätta att utvecklas för att skapa en kontinuitet i undervisningen och språklig utveckling
- Genom samverkan mellan förskolan och socialtjänsten ska skyddsfaktorer identifieras för att öka kunskapen om barn som far illa.
- Förmågan inom förskolan att omsätta kunskap och arbetssätt gällande barn i behov av särskilt stöd ska stärkas så att den når barnen.
- Arbetet för att öka personaltätheten och andelen anställda med lämplig kompetens i förskolan ska fortsätta.
- Förvaltningen ska arbeta för att öka inskrivningsgraden i förskolan bland de grupper som idag är underrepresenterade i förskolans verksamhet.
- Fritidsverksamhet ska särskilt riktas till grupper som inte nås av ordinarie fritidsverksamhet i samarbete med andra verksamheter och stadsdelsförvaltningar.
- Fritidsverksamheten ska fortsatt arbeta för att öka flickors deltagande i verksamheten.
- I fritidsverksamheten ska våldspreventiva metoder (MVP Fritid) implementeras och verksamheten ska utvecklas till att bli en starkare skyddsfaktor
- Äldreomsorgens förebyggande och trygghetsskapande insatser i olika former ska utvecklas.
- Äldreomsorgen ska i samverkan med vårdcentralerna utforma arbetssätt för att informera och bjuda in äldre som lever i ofrivillig ensamhet att delta i det programutbud som finns inom förvaltningens aktivitetscenter och mötesplatser.

- Äldreomsorgens aktivitetscentra och övriga mötesplatser ska bjuda in frivilligorganisationer och andra aktörer till samverkan för att öka trivseln och tryggheten hos äldre i Bromma.
- Inom äldreomsorgen ska digitalisering och välfärdsteknik nyttjas för att stärka kvalitetsutveckling och bidra till ett tryggt kvarboende.
- Äldreomsorgens verksamheter ska fortsätta utveckla systematik i dokumentation och egenkontroller i syfte att säkra en god patientsäkerhet, självbestämmande för den enskilde och ett effektivt smittskyddsarbete.
- Arbetet med att utveckla mat och måltider ska fortsätta inom äldreomsorgen.
- Digital uppkoppling i alla LSS-bostäder ska säkerställas.
- Det förebyggande arbetet och tidiga insatser för barn och unga ska fortsätta att utvecklas. Exempelvis genom familjecentrerat arbetssätt, socialsekreterare hos polis, skolsocionom, föräldrarådgivning, föräldrastödsgrupper, fält- och fritidsverksamhet.
- Förvaltningens samarbete med skolor, inklusive friskolor och fristående förskolor ska stärkas.
- Det mest prioriterade uppdraget på kort och lång sikt är arbetet utifrån handlingsplanen för att barn och unga inte ska hamna i kriminalitet.
- Förvaltningen ska arbeta för långsiktiga trygghetsskapande insatser genom att bjuda in till samverkan med företag, föreningar, fritid och fält.
- Nya arbetssätt inom socialtjänsten ska utvecklas i linje med nya samsjuklighetsutredningen.
- Socialtjänsten ska ta fram rutiner för samverkan utifrån ny målgrupp, anhöriga till personer som hoppat av kriminalitet och behöver skydd.
- Samverkan inom förvaltningen gällande hemlösa ska fortgå och det vräkningsförebyggande arbetet ska utvecklas.
- Den interna och externa samverkan ska fortsätta i arbetet för att nyanlända ska bli självförsörjande.
- Barnfamiljer ska prioriteras för att komma ut i egen försörjning och till ett eget boende.
- Fler av de som står längst från arbetsmarknaden ska få stöd genom arbetsträning, i förvaltningens egen regi.
- Försörjningsstödstagare som är sjukskrivna ska få stöd till egen försörjning.
- Trygga boenden för barnfamiljer ska säkerställas vid tillfälliga placeringar.
- Det näringslivsfrämjande arbetet utvecklas genom kontakt och systematisk samverkan med lokala företagare för att möjliggöra praktik- och arbetsplatser.
- Fler personer med nedsatt arbetsförmåga ska ges möjlighet till anställning.
- Samarbetet med arbetsmarknadsförvaltningen ska öka och nya arbetssätt ska utvecklas för att få personer närmare egen försörjning och för att befintliga resurser ska användas på ett effektivt sätt.
- Brommas sysselsättningsverksamhet ska utveckla arbetet med att bredda erbjudna insatser för att öka den enskildes självständighet.
- Aktivitetsytor i utemiljö ska utvecklas utifrån behov och efterfrågan i dialog med brommaborna.

- Förvaltningen ska inom ramen för parkinvesteringar genomföra tillgänglighetsåtgärder.
- Fortsatt fokus på det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet i stadsmiljön.
- Samverkan med företagen i Bromma ska öka för stärka tryggheten inom stadsdelsområdet.

1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

- Förskolan ska främja hälsosamma vanor genom hälsosam mat och mera rörelse.
- Förskolors utemiljöer ska planeras för en god verksamhet med tillräckligt stora gårdssytor, naturmaterial och växtlighet för naturlig skugga.
- Brukare boende i grupp- och servicebostäder (LSS) ska ges information om klimatsmarta och hållbara matvaror och motiveras att göra klimatsmarta val.
- Satsningen kring att öka kökspersonalens kompetens och förutsättningar ska fortsätta för att kunna erbjuda barn och äldre en likvärdig, god, hälsosam och klimatsmart mat.
- Parker och grönområden ska klara nya klimatförutsättningar och bidra till biologisk mångfald.
- Åtgärder för att minska elförbrukningen i stadsmiljö och i verksamhetslokaler ska fortsätta.
- Förvaltningen ska fortsätta genomföra åtgärder för biologisk mångfald.
- Förvaltningen ska fortsätta sitt arbete med framkomliga och trafiksäkra gång- och cykelbanor på parkmark.
- Förvaltningen ska fortsätta arbetet med att öka tillgängligheten i parker och naturområden.
- Förvaltningen ska arbeta för att skapa goda förutsättningar för hållbara tjänsteresor och miljöeffektiva transporter.
- Förvaltningen ska fortsätta att arbeta för en giftfri stads- och inomhusmiljö.
- I samverkan med andra förvaltningar och bolag ska förvaltningen utreda hur större klimatinvesteringar, exempelvis installation av solceller eller luftvärmepumpar samt byggnation i trä, kan genomföras utifrån en gemensam finansieringsmodell.

1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

- Ett strategiskt arbete ska genomföras med kompetensförsörjningens alla delar - utveckla och behålla, attrahera, rekrytera och introducera medarbetare.
- Medarbetare ska ges goda förutsättningar att göra ett bra jobb med fokus på brommaborna för ett jämlikt Bromma.
- Förhållningssätten i stadens kvalitetsprogram ska genomsyra allt arbete i organisationen.
- Andelen timanställda ska minska.
- Heltid ska vara norm.
- Det förebyggande och hälsofrämjande arbetsmiljöarbetet ska utvecklas och stärkas för att verka för ett långt och hållbart arbetsliv.

- Insatser för ökad frisknärvaron ska genomföras.
- Arbetet mot hot och våld ska utvecklas och stärkas.
- Chefernas arbetssituation och arbetsmiljö ska stärkas bland annat utifrån OSA (organisatorisk och social arbetsmiljö).
- Ledarskapet ska stärkas hos förvaltningens chefer.
- Kompetensutvecklingsåtgärder kring språkutvecklande arbetssätt ska fortsätta.
- Stödja vidare implementering av ny yrkestitulatur inom LSS-verksamheter kopplat till fortbildning och utveckling.
- Inom förvaltningen ska chefer och medarbetare stärka sin digitala kompetens.
- Arbetssätt ska tas fram för att inventera medarbetares kompetens så att rätt kompetensinsats sätts in till rätt person.
- Inom LSS-verksamheten ska nya arbetssätt implementeras och anpassas utifrån barnkonventionen.
- Chefer och medarbetare ska uppmuntras till innovation och att systematiskt sprida och ta till sig goda exempel på effektiva arbetssätt som bidrar till att lösa nuvarande och framtida utmaningar.
- Trygghetsvandringar ska utvecklas för ökad medborgardialog.
- Hemtjänstens bemanningsplanering ska utvecklas i syfte att förbättra personalkontinuitet och kontinuitet i genomförande av insatser för den enskilde äldre.
- Arbetet med att hitta permanenta boendelösningar för personer som bor på HVB-hem ska fortsätta.
- Försöks- och träningslägenheter ska användas i större utsträckning för att ge individer möjlighet till ett eget självständigt boende.
- Andelen försökslägenheter i Bromma ska öka i samverkan med hyresvärdar.
- Samverkan ska fortsatt stärkas mellan beställare, utförare och budget- och skuldrådgivare för att möjliggöra inträde på bostadsmarknaden.
- Fortsatt arbete med jourlägenheter och utveckla stödet till de som har insatsen.
- Barnfamiljer ska prioriteras för att komma ut i egen försörjning och till ett eget boende.
- Lokaler ska ses över för att hitta effektiviseringsmöjligheter och verksamhetsförbättringar.
- Fler feriejobb till gymnasieungdomar ska erbjudas.
- Genom samverkan med andra stadsdelsförvaltningar utökas möjligheten till meningsfulla feriearbeten i ett större geografiskt område.
- Förvaltningen ska se över möjligheten att erbjuda fler platser för verksamhetsförlagd utbildning/praktik.
- Kommunikationen ska utvecklas både internt och extern och tydliggöras i hela förvaltningen för att stärka arbetsgivarvarumärket.
- Förvaltningens dialog med brommaborna ska utvecklas
- För att öka jämlikheten ska målgruppsanpassade dialoger genomföras som engagerar grupper som normalt sett inte gör sina röster hörda.
- Kunskapen kring nationella minoriteters språk och kultur ska öka inom förvaltningens

alla verksamheter.

- Kunskapen om hbtqi-personers rättigheter ska öka inom förvaltningen alla verksamheter.
- Ett medvetet och aktivt jämställdhetsarbete ska fortsätta och intensifieras inom förvaltningens verksamheter.
- Kompetensen och dialogen ska öka om otillåten påverkan.
- Trygghetspunkter ska etableras inom stadsdelsområdet.
- Det systematiska säkerhetsarbetet ska stärkas utifrån stadens säkerhetsprogram.
- Krigsorganisation och krigsledningsplan ska upprättas och göras känd och förankras i hela organisationen.
- Handlingsberedskapen kring kriser och oförutsedda händelser ska höjas inom förvaltningens verksamheter.
- Förvaltningen ska stärka arbetet med informationssäkerhet inom de tre områdena organisatorisk säkerhet, it-säkerhet och fysisk säkerhet.
- Näringslivspolicyn ska vara vägledande i arbetet med att verka för ett gott företagsklimat inom stadsdelsområdet. Samverkan med företagare i Bromma ska utvecklas som en del av ett jämlikt Bromma.

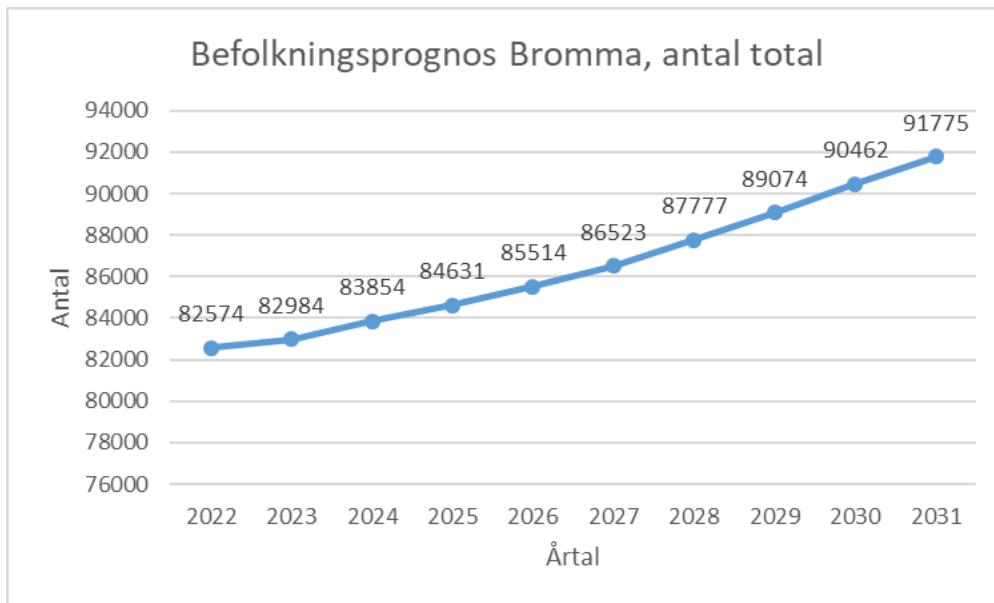
2 Nämndens verksamhetsområde

Befolkningsutvecklingen

Stockholm är en snabbt växande stad och beräknas ha drygt en miljon invånare under 2024. Av dessa invånare beräknas nära 84 000 bo i Bromma.

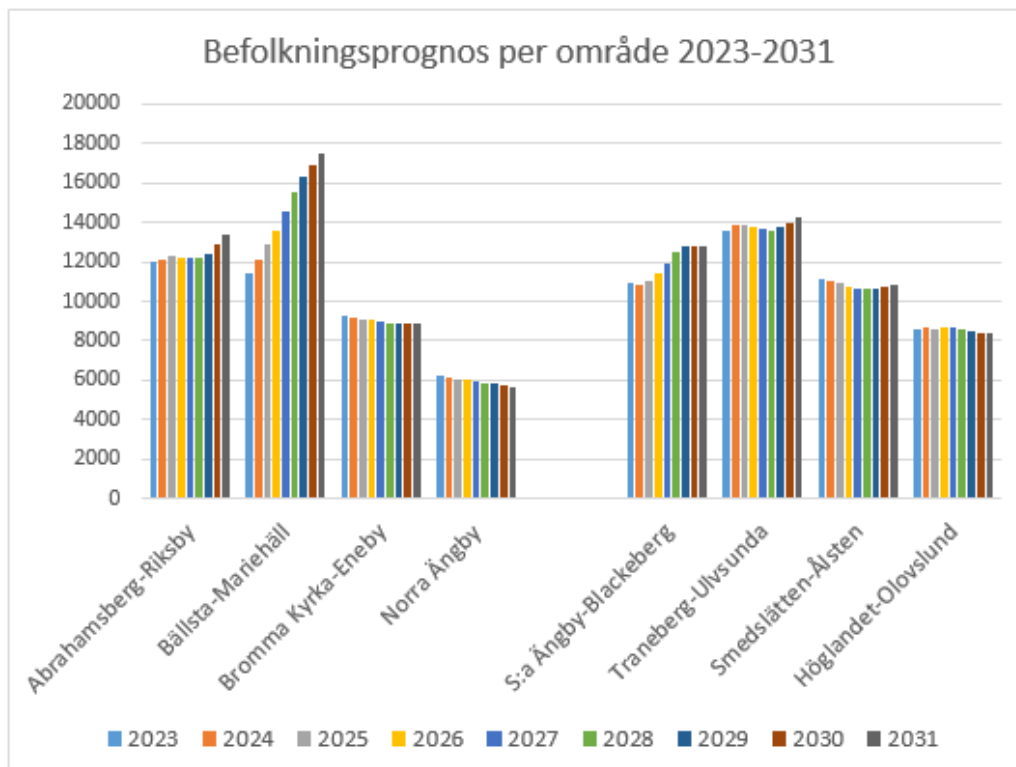
Befolkningsprognosen bygger på befolkningsstatistik från Statistiska Centralbyrån och på antaganden om framtida barnafödande, flyttningar och dödsfall. Det finns dock en osäkerhet i prognosen genom att många av de byggprojekt som planeras inte blir färdiga vid den tidpunkt som prognosen bygger på. Vid årsskiftet 2022/2023 beräknas det bo cirka 82 600 personer i Bromma.

Befolkningen i stadsdelsområdet kommer enligt prognosen att fortsätta öka varje år så långt som prognosen sträcker sig. Vid årsskiftet 2026/2027 beräknas befolkningen ha ökat med nära 3 000 personer. Fram till år 2031 förväntas Brommas befolkning öka med drygt 9 000 personer.

Källa: Sweco, OmrådesDataSystem

För perioden till och med 2026 ökar befolkningen framförallt i Mariehäll och Blackeberg, men också i Ulvsunda industriområde genom de bostadsprojekt som påbörjats i stadsdelarna. Prognosen visar även att befolkningen minskar inom flera av Brommas stadsdelar.

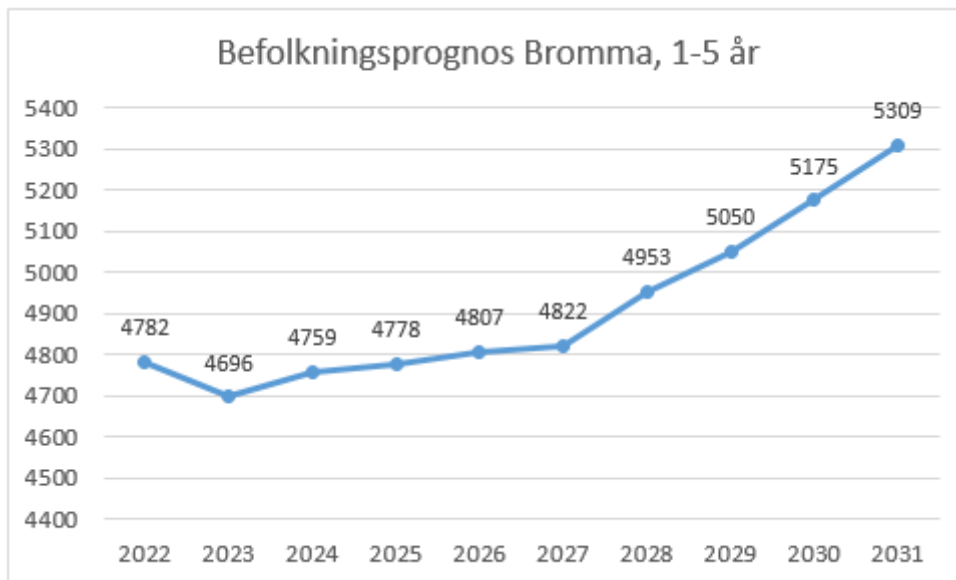

Källa; Sweco, OmrådesDataSystem

Barn 1-5 år

Enligt befolkningsprognosen kommer det vid årsskiftet 2026/2027 bo 4807 barn i åldern 1-5 år i Bromma. Det innebär en ökning med endast 25 barn i jämförelse med årsskiftet 2022/2023. Under 2023 visar prognosen en minskning av antalet barn för att därefter återigen öka något varje år till och med år 2027. Därefter prognostiseras en snabbare ökningstakt.

I 13 stadsdelar inom stadsdelsområdet prognostiseras att antalet barn i åldersgruppen 1-5 år kommer att minska fram till och med år 2026. Den största minskningen sker i stadsdelarna Beckomberga (-69), Ulvsunda (-35) och Norra Ängby (-34). Den största ökningen av barn i åldersgruppen till och med 2026 prognostiseras bli i stadsdelarna Ulvsunda industriområde (+105) och Åkeslund (+47).

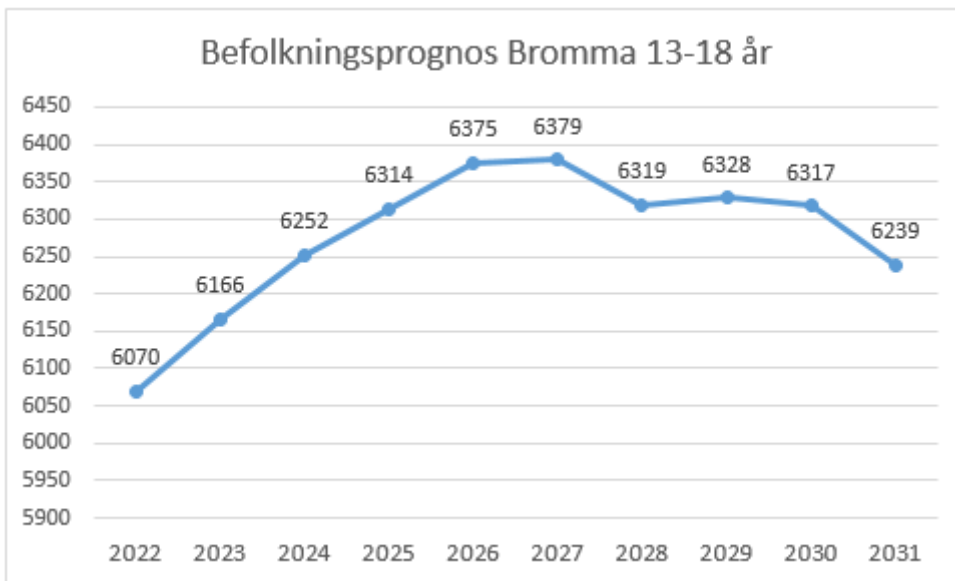

Källa; Sweco, OmrådesDataSystem

Ungdomar 13-18 år

Enligt befolkningsprognosen kommer det vid årsskiftet 2026/2027 bo 6375 ungdomar i åldern 13-18 år i Bromma. Det innebär en ökning med 305 ungdomar i åldersgruppen i jämförelse med årsskiftet 2022/2023. Antalet ungdomar i åldersgruppen kommer att succesivt öka till och med år 2027. Därefter prognostiseras en minskning.

Under perioden till och med 2026 prognostiseras en ökning av antalet ungdomar i åldersgruppen framför allt i stadsdelarna Mariehäll (308) och Blackeberg (120). Störst minskning av ungdomar i åldersgruppen prognostiseras ske i stadsdelarna Bromma Kyrka (-52), Äppelviken (-43), Södra Ängby (-33) och Ålsten (-33).

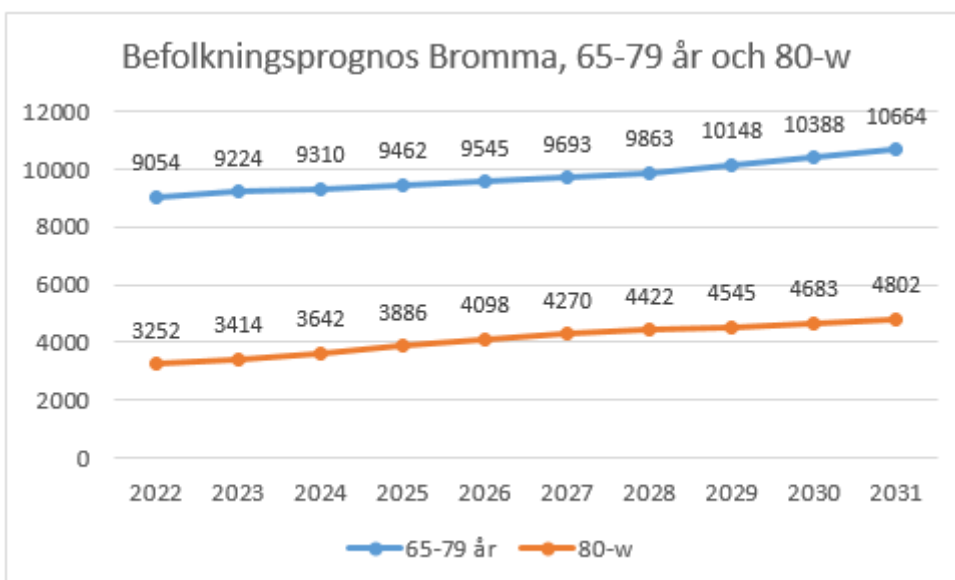
Källa; Sweco, OmrådesDataSystem

65 år och äldre

Enligt befolkningsprognosen ökar antalet personer 65 år och äldre från årsskiftet 2022/2023 med drygt 1300 personer fram till och med år 2026. Gruppen 80 år eller äldre beräknas öka med cirka 840 personer fram till årsskiftet 2025/2026.

Flest brommbor 70 år och äldre bor i stadsdelarna Blackeberg, Traneberg och Nockebyhov. Den största ökningen fram till årsskiftet 2026/2027 beräknas ske i Mariehäll (+187).

I samtliga stadsdelar utom Stora Mossen (-1) prognostiseras under perioden en ökning av antal personer som är 70 år eller äldre.

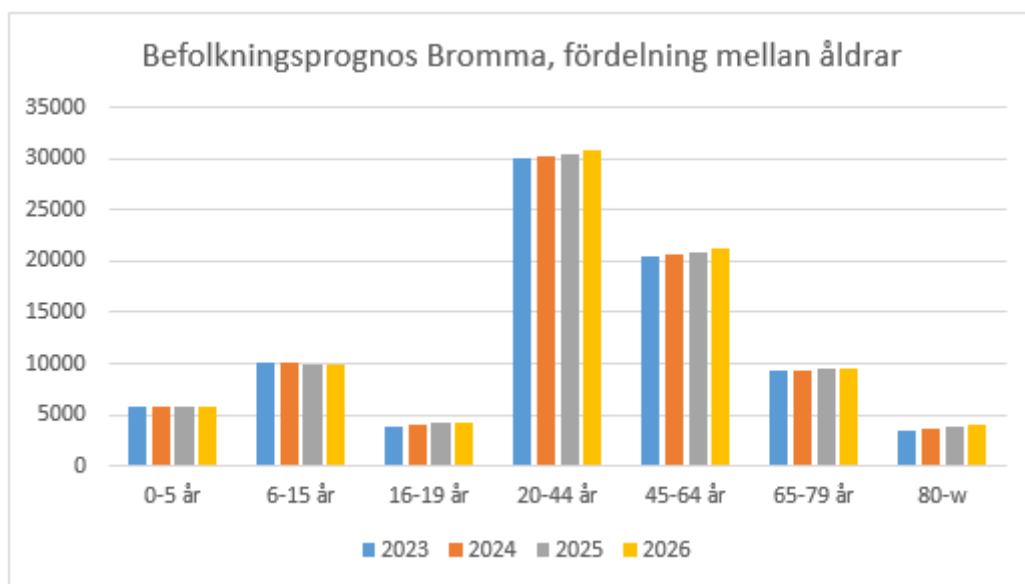

Källa: Sweco, OmrådesDataSystem

Fördelning mellan åldersgrupper

Fördelningen mellan barn, personer i arbetsför ålder och äldre förändras endast marginellt fram till år 2026 enligt befolkningsprognosen. Brommabor i åldern 20-64 år utgör nu och fram till år 2026 drygt 60 procent av befolkningen. I jämförelse med stadsdelsområdena i den inre staden har Bromma en större andel barn och unga i skolåldern och en mindre andel äldre. I Bromma och i den yttre staden ökar andelen personer i åldersgruppen 20-44 år under perioden till skillnad mot den inre staden där prognosen visar på en succesiv minskning av åldersgruppen.

Fördelningen mellan åldersgrupper i Bromma och i den yttre staden totalt, stämmer väl överens förutom gällande den äldsta befolkningen där Bromma har en högre andel personer 80 år och äldre.

Källa: Sweco, OmrådesDataSystem

Utmaningar

Även om befolkningsökningen har slagit ner på takten jämfört med tidigare prognoser kommer Brommas befolkning att öka rejält fram till år 2031. Befolkningsprognosen visar på ett stort behov av förskolor på rätt plats och att det behöver skapas förutsättningar som ger barn och ungdomar i Bromma möjlighet till en fortsatt meningsfull fritid.

Prognosen visar också att antalet äldre över 80 år ökar, vilket ställer krav på utveckling av insatser för äldre. Framförallt behöver förebyggande verksamheter fortsatt utvecklas med målet att äldres behov av insatser senareläggs.

Fler människor i arbetsför ålder bosätter sig i Bromma. Socialtjänsten behöver fortsätta utveckla arbetet med att stödja människor i arbetsför ålder utan egen försörjning, att ta till vara sina resurser och bli självförsörjande.

Fler brommabor leder till ökad belastning på anlagd parkmark och befintliga markanläggningar. Den ökade belastningen innebär ett större behov av upprustning av

lekplatser, belysning och tillgänglighetsanpassningar.

När Bromma växer ökar miljöpåverkan i park- och naturområden vilket medför krav på insatser för en hållbar park- och naturmiljö. Förvaltningen behöver bevaka att hänsyn tas vid all nybyggnation för att bevara livsmiljöer som säkerställer biologisk mångfald och ekologiska värden.

2.1 Förskoleverksamhet

Omvärldsfaktorer

Den ryska invasionen av Ukraina och det förändrade konjunkturläget i världen har påverkat kostnaderna för energi, byggmaterial, livsmedel och andra hushållsprodukter. Riskerna för förseningar i byggandet har också stor inverkan på planeringen av förskolorna då inflyttning av boende och start av förskolor hänger ihop. Det ekonomiska läget påverkar även räntor och driftkostnader som i sin tur resulterar i högre lokalhyror. Dessa faktorer i kombination ställer allt högre krav på en aktiv förvaltning av nuvarande lokalbestånd men även långsiktiga planer för att öppna nya eller stänga befintliga förskolor.

Lagförändringen utifrån lagrådsremissen ”Förskola för flera barn” innebär att kommunerna ska bedriva uppsökande verksamhet för att öka deltagandet i förskolan bland barn i åldrarna 3-5 år. Vidare ska kommunerna reservera plats för vissa barn i åldrarna 3-5 år på förskolan. Det gäller barn som har behov av bättre språkutveckling i svenska, utan att vårdnadshavarna har önskat plats. Erbjudandet ska lämnas senast tre månader före det datum då barnet tidigast kan tas emot. Kommunen ska hålla platsen reserverad till och med en månad efter det datum då barnet tidigast kan tas emot. Om barnet inte börjar i förskola inom den tiden, eller om det på annat sätt framgår att barnets vårdnadshavare inte vill ha den erbjudna platsen, behöver kommunen inte längre hålla platsen reserverad. Lagförändringen kan innebära ökade kostnader om vårdnadshavaren inte meddelar i god tid att de väljer att inte nyttja platsen, vilket kan innebära att platsen står tom i en månad. Det är i nuläget oklart vilket ansvar fristående förskolor har gällande direktinskrivning. SKR (Sveriges Kommuner och Regioner) utreder just nu frågan. Om fristående förskolor kommer att kunna avstå ansvaret med direktinskrivning kommer kostnaden hamna enbart på kommunen. Arbetssätt för den uppsökande verksamheten behöver utvecklas i samverkan med socialtjänst och externa kontakter som till exempel BVC. I nuläget sker den uppsökande verksamheten till största del via informationsinsatserna.

En trend som blivit alltmer synlig är att förskolans särskilda styrdokument blir ifrågasatt i förhållande till annan forskning och vårdnadshavarnas åsikter. Ett exempel är förskolans arbete med digitala verktyg som grundas utifrån forskning som en viktig del i barnens lärande. Parallellt finns forskning som visar att små barns hjärnor påverkas negativt av skärmar och många vårdnadshavare ställer sig kritiska till förskolans arbete kring digitalisering. Detta ställer stora krav på förskolan att tydliggöra sina arbetssätt i sin kommunikation samtidigt som förskolan ska ha en öppenhet kring ny forskning.

För att säkerställa att förskolorna erbjuder en undervisning med hög kvalitet behöver det systematiska kvalitetsarbetet utvecklas. En bred analys med fokus på förutsättningar så som utfall på enkäter, självskattning, barnens utveckling och utifrån diskussioner ger en större

säkerhet kring bedömningen av kvaliteten i förskolan. Under en längre tid har förskolan fokuserat generellt utifrån det som barnen erbjuds i undervisningen istället för att titta på om det som erbjuds gör skillnad för det enskilda barnets förändrande kunnande. Den individuella dokumentationen kring barns utveckling behöver utvecklas för att kunna följa upp om de satsningar som genomförs gör skillnad på barnens utveckling och lärande.

Förskolans undervisning och utbildning ska stärkas utifrån forskning och beprövad erfarenhet vilket ställer krav på samverkan mellan forskare och den egna praktiken. En praktisknära forskning är en viktig del i ett systematiskt kvalitetsarbete där medarbetarna får möjlighet att till erfarenheter med utgångspunkt i forskning utifrån identifierade behov i verksamheten. Tidigare erbjöd staden vikarieersättning som gav möjlighet för medarbetare att läsa en master- eller licentiatexamen. Ett återinförande skulle bidra till praktisknära forskning och också ge möjlighet för särskilt skickliga medarbetare att utvecklas i sin yrkesroll. Ett återinförande skulle också leda till att staden också framstår som en attraktiv arbetsgivare.

Interna frågor av väsentlig betydelse

Medarbetarnas utbildning, kompetens och förutsättningar är viktiga faktorer för en hög kvalitet i förskolan och att målen i läroplanen uppnås. Kompetensprocessen – utveckla, behålla, attrahera, rekrytera och avveckla - behöver stärkas och ständigt aktualiseras för att verksamheten ska kunna möta nuvarande och framtida krav.

För närvarande har Bromma ett sviktade barnunderlag vilket gör att bristen på förskollärare och barnskötare inte är akut. Om några år har vissa förskoleområden stora pensionsavgångar både när det gäller barnskötare och förskollärare. På längre sikt befaras en brist på förskollärare på grund av att för få utbildar sig till förskollärare samtidigt som Bromma växer. Därtill behöver andra kompetensinsatser genomföras för att säkerställa att förskollärare och barnskötare har rätt kompetens för uppdraget. Det är stor variation i kvaliteten på barnskötarutbildningar som erbjuds nationellt inom vuxenutbildningen. Detta innebär att förskolorna kan behöva kompetensutveckla medarbetarna vid en anställning, vilket är kostsamt.

I förskolans läroplan läggs stor vikt vid att stimulera barns språkutveckling. Barnen ska ges möjlighet att utveckla ett kritisk och ansvarsfullt förhållningssätt för att kunna värdera information. Detta ställer höga krav på att medarbetare kan hantera det svenska språket och att kompetensen kring språkutvecklande arbetssätt är hög. Den utbildningsinsats som förvaltningen erbjudit de medarbetare som behöver stärkas i sin yrkessvenska för att kunna förmedla läroplanens målen ska utvärderas. Utvärderingen ska ligga till grund för behov och planering för framtida satsningar. Kompetensutvecklingsinsatserna kring språkutvecklande arbetssätt behöver fortsätta i förvaltningen på olika sätt. Stadens bidrag för språkutvecklande arbetssätt är borttaget. Utvecklingsinsatserna kommer istället att finansieras genom det kvalitetshöjande statsbidraget. Bidraget har 2022 främst använts för att öka personaltätheten.

Kökspersonalens kompetens och organisation ska ses över för att säkerställa att barnen får näringsrika och goda måltider i förskolan. Ett kostdatasystem ska införas vilket innebär nya arbetssätt och behov av kompetensutveckling. Under föregående år har en projektanställd måltidstrateg kartlagt hur behovet ser ut och under våren kommer flera satsningar att genomföras för att stärka medarbetarna i sitt uppdrag. Denna satsning kommer behöva

fortsätta då både matstrategin och den ekonomiska situationen ställer allt högre krav på kökspersonalens kompetens och att arbetssätten utvecklas.

Rektorerna upplever att medarbetarnas fokus på uppdraget inte är lika framträdande som tidigare. Den nya generationens medarbetare har en annan syn på arbetslivet än tidigare generationer. Rektorerna behöver möta den nya generationens behov utan att ge avkall på kvaliteten på verksamheten och samtidigt vara en attraktiv arbetsgivare. Detta innebär ett annat ledarskap än tidigare. Stadens personalpolicy är ett viktigt stöd i arbetet med att tydliggöra varje medarbetares ansvar. Barnens utveckling och lärande används i den dagliga dialogen för att fånga upp de förutsättningar och behov som är relevanta. Förvaltningen vill vara en attraktiv och hälsofrämjande arbetsgivare med ett engagerat och hållbart medarbetarskap med målet att få friskare medarbetare och ökad hälsa.

Det finns ett behov av att stärka ledarskapet och medarbetarskapet på alla nivåer i organisationen. Förskolläraarnas ledarskap har tidigare belysts utifrån revideringen av läroplanen. Rektorerna ser även ett behov av att stärka förskolläraarnas ledarskap kopplat mer till själva arbetslaget så att ledarskapet blir mer coachande och inkluderande. Ledarskapet för rektorer och biträdande rektorer behöver stärkas utifrån ”chef över chef” och ”operativ och närvarande chef för medarbetare”.

Den interna och externa kommunikationen behöver utvecklas och tydliggöras i hela organisationen för att stärka arbetsgivarvarumärket. Med hjälp av kommunikation finns större möjlighet att sprida de satsningar som verksamheten genomför. Det kan öka attraktiviteten både inom organisationen men också externt vilket är en viktig del för att inte tappa marknadsandelar. Nya kommunikationsmedel som film och sociala medier ska utvecklas och testas på alla nivåer med syfte att sprida goda exempel.

För att möta digitaliseringens möjligheter finns en utbildningsutmaning där chefer, medarbetare och barn behöver få en ökad adekvat digital kompetens. Det krävs ett målmedvetet arbete med att genomföra kontinuerlig kompetensutveckling. I detta ingår även förmågan att kommunicera och söka ny kunskap. I ett samhälle som präglas av ett stort informationsflöde är ett källkritiskt förhållningssätt nödvändigt. Utifrån förvaltningens enkät kring IT-mognad behöver kunskapen om informationssäkerhet och dataskydd stärkas hos medarbetarna. Enkäten visar också att förskollärarna behöver utveckla sin kompetens kring digitala verktyg för att säkerställa att barnen får använda digitala verktyg på ett sätt som stimulerar utveckling och lärande i enlighet med läroplanen.

Förvaltningen har ett ansvar att säkerställa att alla nyanställda förskollärare får en introduktionsperiod med en mentor. Mentorskap innebär en karriärmöjlighet för duktiga och erfarna förskollärare. En annan karriärmöjlighet för förskollärare är uppdraget som handledare för studenter (VFU-handledare). Mentorerna behöver stärkas för sitt uppdrag och andelen VFU-handledare behöver öka vilket medför ökade kostnader för verksamheten.

Utmaningar

Det ekonomiska läget påverkar räntor, driftskostnader och livsmedelskostnader. Det ställer allt högre krav på en aktiv förvaltning och förändrade arbetssätt.

Jämfört med 2022 fram till 2026 prognostiseras ett sviktande barnantal i Bromma. Detta

innebär en period av minskad barnpeng utöver kostnadsökningarna. Samma problematik står de fristående aktörerna inför med risk för att de inte kan bedriva verksamhet. Detta behöver förvaltningen ha en beredskap för genom tomma platser vilket är mycket kostsamt.

Det är en utmaning att befolkningsprognoserna inte är tillräckligt tillförlitliga ur ett planeringsperspektiv. Osäkerheten kan leda till ökade kostnader för förgävesprojektering när planerade förskolelokaler inte längre har något kommande barnunderlag. Stadens förvaltningar behöver arbeta mer tillsammans i denna fråga för att gemensamt förbättra arbetet både med prognossäkerhet och planering i syfte att minska dessa kostnader.

Arbetet med energibesparingar i förskolelokalerna har aktualiserats under hösten och vintern. Men utbyte av vitvaror, övergång till mer energibesparande belysning samt förändrade vanor har en begränsad effekt. Större energibesparingar skulle kunna uppnås genom att övergå till mer energieffektiva uppvärmningsmetoder än den direktverkande el som i dagsläget är den enda värmekällan i majoriteten av förvaltningens förskolor. Ett sådant arbete försvåras betydligt när verksamheten står för driftskostnaderna men inte har ägandet av lokalerna eller möjligheten att påverka valet av värmekällor. Fastighetsägaren (SISAB) saknar också incitament för investeringar då energieffektiviseringen enbart kommer hyresgästen till del. En liknande problematik finns även i frågan om solcellsinvesteringar. För att nå ytterligare energieffektivisering och omställning till en mer hållbar energianvändning behöver förvaltningar och bolag arbeta tillsammans.

Under 2023 sker en ny upphandling av vissa delar inom skolplattformen som ska verkställas under 2024. Implementering av nya verktyg och system kräver resurser i form av förberedelse, tid, utbildningar och särskild kompetens för att säkerställa att kärnverksamheten inte blir påverkad.

Samhällssituationen med den pågående våldspiralen innebär ett större fokus på prevention. Det blir allt viktigare att jobba med tidiga insatser och förskolans arbete uppmärksammas alltmer vilket är positivt, men det ställer också högre krav. Det behövs kompletterande kompetenser, stödinsatser och tydliga rutiner för pedagogerna i förskolan som kan stötta och fånga upp de barn och vårdnadshavare som behöver stöd och hjälp. Samverkansformer behöver ses över och förväntansbilden på de olika verksamheterna behöver synliggöras så att förskolan inte blir ett medel i att nå andra mål och därmed tappar kvaliteten på undervisningen.

Antalet barn som uppmärksammas och får tidiga och förebyggande insatser ökar och bedöms fortsätta öka. För att främja barnens utveckling och lärande behöver den generella kompetensen kring barn i behov av särskilt stöd fortsätta att öka hos alla som är verksamma i förskolan.

Jämställdhetsutmaningar

I förskolans läroplan framgår det att förskolan har ett ansvar för att motverka könsmönster som begränsar barnens utveckling, val och lärande. Förskolan ska organisera utbildningen så att barn möts, leker och lär tillsammans. Barnen ska, oavsett könstillhörighet, ges möjlighet att pröva och utveckla sina förmågor och intressen med samma möjligheter och på lika villkor. Förskolan har en viktig roll i det våldsförebyggande arbetet genom att inte befästa

stereotypa könsroller. Forskning visar att de vuxna i förskolan ofta har olika förväntningar på flickor och pojkar. Medarbetarnas medvetenhet behöver därför öka och under året ska Skolinspektionens observationsunderlag användas i verksamheten. Med hjälp av underlaget kommer medvetenheten och kompetensen bli synliggjord och utifrån detta kommer eventuella satsningar genomföras de närmsta åren.

Prioriteringar

De prioriterade områdena för verksamhetsområdet under kommande treårsperiod kommer att vara kompetensförsörjningen, det systematiska kvalitetsarbetet och nya arbetssätt för att kunna möta de ekonomiska förutsättningarna.

Investeringar

För ett par år sedan kunde förvaltningen investera i ett stort antal digitala verktyg som på sikt inte kommer att klara de större kraven på informationssäkerhet. Detta kan innebära att ett stort antal digitala verktyg kommer att behöva bytas ut med större hyreskostnader till följd. En plan behöver uppföras för att succesivt byta ut verktygen för att motverka en stor kostnad vid samma tillfälle.

Förskolemiljön och förskolans medarbetare har stor betydelse för barnens matvanor, återhämtning och andra hälsobeteende. Utbildningen ska ge barnen möjlighet att uppleva rörelseglädje och utveckla intresset att vara fysiskt aktiv. Enligt forskning rör sig barn i förskoleåldern för lite. Faktorer och förutsättningar som främjar fysisk aktivitet hos barn behöver fortsätta att lyftas i organisationen. Den framtagna rörelsestrategin ska implementeras och ligga till grund för att synliggöra vikten av rörelseglädje och arbetssätt men också ligga till grund för framtida investeringar. Förskolors utemiljöer är av stor vikt för en god verksamhet och gårdsytorna behöver vara tillräckligt stora, planeras väl med mera naturmaterial och växtlighet för naturlig skugga.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Omvärldsfaktorer

Barn och ungdomars oro kring händelseutvecklingen i Ukraina och i Europa behöver fortsätta att mötas och följas upp. Barn och ungas psykiska mående i spåren av pandemin är också ett område som behöver följas framöver.

Flyktingmottagandet från Ukraina kan innebära en ökning av antal barn och unga i Bromma. Det ekonomiska läget med inflation och risk för stigande arbetslöshet påverkar i synnerhet barn och unga.

Interna frågor av väsentlig betydelse

Den stora befolkningsökningen i Bromma leder till att behovet av sociala aktiviteter inom stadsdelsområdet ökar. Förvaltningen ska möjliggöra för en aktiv fritid för barn och ungdomar i hela stadsdelsområdet. Fritidsaktiviteter ska erbjudas till barn- och ungdomar med eller utan funktionsnedsättning. Verksamheten behöver utvecklas så att fler ungdomar nås.

Tillgängligheten för barn- och unga med funktionsnedsättning ska öka. Barn- och ungdomar med funktionsnedsättning behöver ofta stöd för att komma till och från fritidsverksamheten, men även stöd under aktiviteter vilket kan medföra en utökning av insatsen ledsagning.

En meningsfull fritid är en viktig skyddsfaktor för barn och unga för att motverka utanförskap och förebygga kriminalitet. En utmaning är att attrahera unga som idag saknar meningsfull fritidssysselsättning och därmed är i riskzon för att hamna i utsatthet eller kriminalitet.

Förvaltningen arbetar för att förhindra våld, stereotypa könsroller och motverka machokultur hos pojkar. Inom förvaltningens fritidsverksamhet har flera medarbetare gått utbildningen Fritid fri från våld. Utbildningen utgår ifrån den universella amerikanska våldsförebyggande metoden, MVP (Mentors in Violence Prevention). Metoden ska bland annat syna våldets olika former, exempelvis att våld är ett uttryck för pojkars maskulinitetsskapande och kopplat till föreställningar om hur pojkar ska vara. Under planperioden ska alla fritidsledare ha gått utbildningen.

I det preventiva våldsförebyggande arbetet har även förskolan en viktig roll. Förskolan har uppmärksammat att språket hos barnen i förskolan har blivit tuffare och att tendensen till machokultur har ökat. Förvaltningen har utifrån detta initierat ett samverkansprojekt mellan socialtjänsten, förskolan och skolan för att öka medarbetarnas medvetenhet och för att hitta verktyg i arbetet med barnen.

För att uppnå en hållbar utveckling i enlighet med målen i Agenda 2030 behöver verksamheterna utvecklas för ett jämställt och jämlikt deltagande, skapa förutsättningar för integration och trygghet för barn och ungdomar samt utveckla samverkan med andra aktörer. Fritidsverksamheten fortsätter arbetet med att skapa miljöer och aktiviteter som gör att fler flickor vill delta i verksamheten. I detta arbete ingår även att öka flickors känsla av trygghet när de besöker fritidsverksamheten. Metoder för ungdomsdelaktighet ska fortsätta att utvecklas.

Förvaltningen ska i samverkan med föreningar utveckla arbetet med att skydda och främja de nationella minoriteternas språk och kultur.

Prioriteringar

Prognosen är att antalet ungdomar i åldern 13-18 år kommer att öka med ungefär 180 personer fram till årsskiftet 2025/2026 vilket gör det angeläget att utveckla fritidens verksamhet för att nå flera unga och möta deras behov av en meningsfull fritid. Samverkan med skolan och andra aktörer, såsom polisen, fortsätter och möjligheten till mer fördjupad samverkan ska undersökas för att möjliggöra fritidsverksamhet på fler platser. Under 2023 planeras för invigning av ett Ungdomens hus vid Islandstorget.

2.3 Äldreomsorg

Omvärldsfaktorer

Befolkningsutvecklingen

Enligt Swecos befolkningsprognos väntas antalet personer i Bromma som är över 65 år att öka med cirka 6 700 personer fram till år 2040. Den största ökningen väntas ske i åldersgruppen 65-79 år. Antalet äldreomsorgstagare väntas öka med 125 personer under planeringsperioden, fram till år 2026. Fram till år 2040 väntas antalet äldreomsorgstagare öka med 890 personer.

Förslag till lagändringar

Regeringens särskilda utredare har presenterat ett förslag till en äldreomsorgslag. Lagen syftar till att stödja en äldreomsorg med likvärdigt god kvalitet som utgår från individens förutsättningar, behov och delaktighet. Tanken är att den ska vara ett komplement till socialtjänstlagen. Bromma stadsdelsnämnd har tagit del av utredningen och besvarat remissen. Om förslaget går igenom förväntas äldreomsorgslagen träda i kraft 1 januari 2024.

Den 1 juli 2023 blir undersköterska skyddad yrkestitel. Det innebär att det krävs ett bevis från Socialstyrelsen för att få använda titeln undersköterska. För att få beviset krävs att den sökande har en utbildning mot vård- och omsorg på gymnasiet eller Komvux. Medarbetaren kan också tillgodogöra sig motsvarande kompetens på annat sätt. Endast personal med undersköterskebehörighet kommer att få inneha rollen som fast omsorgskontakt i hemtjänsten.

Omställning till god och nära vård

Ökad kompetens inom den kommunala äldreomsorgen väntas bidra till omställningen till god och nära vård. Målbilden med omställningen är en vård och omsorg som utgår så nära individen som möjligt, utifrån den enskildes behov och där insatser från region och kommun hålls ihop. Men även ett mer hälsofrämjande arbetssätt som bidrar till att öka livskvalitet och minska samhällskostnader för vård och omsorg.

Inom Bromma stadsdelsförvaltnings äldreomsorg finns en väl utbyggd förebyggande verksamhet som bidrar till att minska fysisk och psykisk ohälsa bland stadsdelsområdets seniorer. Det finns dock utmaningar i att nå rätt individer och i att insatserna får önskad inverkan på den samlade äldre befolkningens hälsa i Bromma. Resurserna för att bedriva friskvårds- och aktivitetscenter inom förvaltningens förebyggande verksamhet har minskat i årets budget. Det innebär att verksamheten måste begränsa sitt utbud för att klara budget.

Inom förvaltningens äldreomsorg har många undersköterskor lång erfarenhet och därmed en relativt god förvärvad kompetens att ge vård och omsorg. Det är en styrka när allt fler äldre, med mer komplexa behov, förväntas vårdas inom den kommunala omsorgen. Samtidigt väntar stora pensionsavgångar de närmaste åren, vilket kan försvåra möjligheterna att klara omställningen. Särskilt i kombination med begränsad tillgång till såväl medicinsk som paramedicinsk kompetens, liksom bristande teamsamverkan och arbetsfördelning både inom och mellan olika professioner.

Förvaltningen vill även lyfta en utmaning kring utvecklingen inom den somatiska omsorgen där vård- och omsorgsboendena allt oftare vårdar mycket svårt sjuka patienter, vilket är resurskrävande. Samtidigt är ersättningen per plats för somatiska platser lägre än för demensplatser. Om omställningen till en god och nära vård ska realiseras bör detta förhållande ses över både i relation till regionernas ansvar för målgruppen liksom ur finansieringssynpunkt.

En fungerande hemtjänst är en grundförutsättning för att klara omställningen till en god och nära vård. Förvaltningen kan se en rad utmaningar kring exempelvis kompetensförsörjning och personalkontinuitet. Hemtjänsten har stora möjligheter att minska antalet personal som kommer hem till den enskilde genom bättre planering och schemaläggning. Omställningen till en god och nära vård förutsätter däremot att fler ska vårdas i hemmet och med det följer stora

vårdbehov som kräver mer personal. Det kan försvåra målet att uppnå en ökad personalkontinuitet.

Interna frågor av väsentlig betydelse

Utmaningar för verksamheten framåt

En av äldreomsorgens största utmaningar är kompetensförsörjning. Förvaltningen ser fortsatta svårigheter i att rekrytera och behålla sjuksköterskor, seniora biståndshandläggare samt till viss del även undersköterskor och vårdbiträden med rätt kompetens. Vidare upplever förvaltningen att det har blivit svårare att rekrytera chefer till äldreomsorgen, framförallt biträdande chefer. Orsaker kan vara stora medarbetargrupper, otydlig chefstitulatur (enhetschef och biträdande enhetschef), samt att karriärvägarna för att utvecklas som ledare bland den största yrkeskategorin undersköterskor är begränsade. Förvaltningens enkätundersökning av chefers arbetsmiljö visar även på en upplevt ökad administrativ arbetsbelastning i form av olika rapporteringskrav samt avsaknad av digitala samt effektiva system som stödjer arbetet.

Genom fortbildningsinsatser i psykisk ohälsa, missbruksproblematik och demenssjukdom väntas kompetensen för förvaltningens medarbetare höjas. Ett arbetssätt för att inventera medarbetares kompetens i svenska språket kommer att tas fram för att rätt kompetensinsatser kan sättas in där behov finns.

Förvaltningen vill framhålla styrkan i stadens gemensamma fortbildningsinsatser som erbjuds till alla stadsdelsförvaltningar, såsom valideringsutbildningar, utbildning i värdegrund och svenska. Även möjligheterna att söka kompetensutvecklingsmedel är ett stort stöd. En svårighet som noterats är att hinder såsom bristande grundläggande kunskaper i svenska språket ibland försvårar för medarbetarna att ta till sig fortbildningsinsatserna och omsätta dem praktiskt i vården- och omsorgen.

En annan utmaning som förvaltningen ser är svårigheterna att möta ett behov av fler boenden med profilinriktningar, bland annat för äldre med psykiatriska diagnoser, samlarbeteende, missbruk och unga med demenssjukdom. Staden skulle behöva se över om stadsövergripande profilboenden kan öppnas då underlaget i varje enskilt stadsdelsområde blir för litet för att uppnå en kostnadseffektivitet.

En mindre utmaning, men som förvaltningen ändå vill framhålla i sammanhanget är den stadsövergripande verksamheten Pensionat Kinesen som är ett korttidsboende för personer med demenssjukdom. Verksamheten syftar till avlastning för anhöriga till den demenssjuke. Verksamhetens anslag har sedan flera år tillbaka varit oförändrat samtidigt som löner och andra kostnader ökat. En konsekvens av detta är att antalet öppna dagar på Kinesen behöver fortsatt minska.

Jämställdhetsutmaningar

Skillnader mellan män och kvinnor ska fortsatt synliggöras genom analyser av resultat från brukarundersökningar utifrån ett jämställdhetsperspektiv. En stor andel av äldreomsorgens chefer och medarbetare är kvinnor. För en jämnare könsfördelning behöver arbetsvillkoren ses över. Bland annat behöver medarbetargrupperna bli mindre och äldreomsorgens medarbetare ska kunna arbeta heltid - två utmaningar som är betydande både ur ett budget-

och schematekniskt perspektiv.

Prioriteringar

Förebyggande, hälsofrämjande och trygghetskapande insatser

För att möta en ökad åldrande befolkning är arbetet med förebyggande verksamhet fortsatt prioriterat under kommande treårsperiod. Samverkan med frivilligorganisationer och andra aktörer är av stor vikt för att nå fler i målgruppen samt att ta vara på deras möjligheter att bidra i verksamheten och för att sprida information. Under perioden kommer att samarbete mellan den förebyggande verksamheten, beställarenheten och vårdcentralerna att initieras i syfte att nå en bredare målgrupp och motverka ofrivillig ensamhet.

Attraktiva arbetsvillkor och arbetsmiljö

För att göra vård- och omsorgsyrken attraktivare behöver förvaltningen som arbetsgivare fortsätta arbetet med heltid som norm och minska andelen timanställda. Under planperioden fortsätter förvaltningen arbetet med att minska andelen timavlönade i syfte att höja kontinuiteten för den äldre men även för att kunna erbjuda medarbetarna tillsvidareanställning. En av åtgärderna är att inrätta resursteam med tillsvidareanställda vikarier. En annan är att revidera scheman för att minska vakanta pass och därmed även behovet av timavlönade. En handlingsplan för att uppnå målet om att heltid ska vara norm tas också fram i gemensam samverkan med de fackliga parterna. En viktig del är också olika erbjudande om kompetenshöjande insatser.

Även för chefer behöver arbetsmiljön och förutsättningarna att leda nära, förbättras. En chefsförtätning är redan genomförd på ett antal enheter i syfte att kunna arbeta med ett närmare ledarskap och att få färre medarbetare per chef. Men problemet med att rekrytera och behålla biträdande chefer kvarstår på vissa håll.

Fler karriärvägar och utvecklingsmöjligheter behöver också till. Förvaltningen har bland annat inlett ett arbete med att se över hur undersköterskor kan få påbyggnadsutbildning och träning i vissa moment i syfte att kunna få delegation på att utföra fler hälso- och sjukvårdsinsatser. Det kan bidra till både ökad attraktivitet i undersköterskeyrket liksom en effektivare användning av HSL-personalens resurser.

Förvaltningen upplever även vissa svårigheter med att rekrytera och behålla seniora biståndshandläggare. Enheten för biståndshandläggning har genomfört en rad insatser enligt stadens handlingsplan för en förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare i syfte att skapa en god arbetsmiljö för biståndshandläggarna. Bland annat har fler chefer rekryterats till gruppen för ett närmare ledarskap, gruppen har organiserats så att handläggarna får färre ärenden. Arbetet kommer att fortsätta under kommande planperiod i förhoppning om att skapa attraktivare arbetsförhållanden.

Digitalisering

Samhället går mot att allt mer använda digitala lösningar och välfärdsteknik, så även äldreomsorgen. Därför är det viktigt att äldreomsorgen följer trenderna med nya digitala lösningar som fungerar trygghetskapande och stärker delaktighet och självständighet för de äldre. Välfärdsteknik kan medföra ett minskat eller uppskjutet behov av insatser från äldreomsorgen och medverka till ett tryggt kvarboende. För att utvecklingen av digitalisering

och välfärdsteknik inte ska avstanna bör staden ha samlade strategier och ta ledningen i arbetet. Det finns goda möjligheter till fortsatt utveckling då staden är en stor organisation med samlade resurser som både kan omvärldsbevaka, prova nya arbetssätt och upphandla redan befintliga tjänster kostnadseffektivt. Utmaningarna kan vara att viss teknisk kompetens saknas och är för dyr att bygga i varje enskild stadsdelsförvaltning. Flera satsningar kräver dessutom integration med stadens centrala IT-system, vilket förvaltningen inte kan styra över. Inte minst efterfrågar förvaltningen ett mer funktionellt digitalt kvalitetsledningssystem än de begränsade möjligheter som ILS i dag erbjuder.

Inom förvaltningen har ett projekt kring utveckling av stöd med hjälp av AI påbörjats inom enheten för biståndshandläggning. Projektet syftar till digital hjälp kring uppföljning av beviljad och utförd tid utifrån ramtid och genomförs i samarbete med stadens AI-samordnare.

För stadsdelsområdets seniorer arrangerar den förebyggande verksamheten och beställarenheten olika fortbildningsinsatser för att stärka seniorers digitala kompetens i syfte att motverka digitalt utanförskap. Insatserna kommer att fortsätta under planperioden.

Krisberedskap

Mot bakgrund av rådande världsläge, både vad gäller oro för säkerhet men också ökade livsmedels- och energipriser behöver äldreomsorgens krisberedskap stärkas. Kris- och kontinuitetsplaner finns för alla verksamheter för att kunna hantera exempelvis värmeböljor, elbortfall eller att upprätthålla personalkontinuitet vid exempelvis smittutbrott eller störningar i infrastruktur. Utmaningen är att göra kontinuitetsplanerna kända bland alla medarbetare samt att öva i kris och att bygga upp beredskapslager för exempelvis mat eller läkemedel.

Då staden är en stor organisation finns goda förutsättningar att med samlade resurser bygga beredskapslager, men det är också svårt att omsätta lagervaror i praktiken. Det kräver resurser i form av personal, kunskap tid och administration. Förvaltningen efterlyser metodstöd i effektiv beredskapslagring och gärna lärande mellan stadsdelar.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Omvärldsfaktorer

En ny lag om rätten till personlig assistans trädde i kraft den 1 januari 2023. Lagändringen har varit på gång en längre tid och grundar sig i de förslag som presenterades i betänkandet ”Stärkt rätt till personlig assistans. Ökad rättssäkerhet för barn, fler grundläggande behov och tryggare sjukvårdande insatser” (SOU 2021:37). Lagändringen innebär bland annat att fler grundläggande behov har tillkommit som grund för beviljande av insats och är en reglering av tidigare vägledande domar/rättspraxis. Ytterligare en ändring i lagen gäller att föräldraansvaret enligt föräldrabalken ska beaktas vid bedömningen av ett barns behov av personlig assistans. Detta genom att det görs schablonavdrag (föräldraavdrag) från barnets behov av hjälp med grundläggande behov och andra personliga behov enligt LSS, vid bedömningen av ett barns rätt till personlig assistans. Lagändringarna kan innebära att antalet beviljade insatser ökar. Den nya lagen innebär också ökade kostnader för administration i samband med ansökningar av nya och förändrade insatser samt kostnader för kompetenshöjande insatser för att medarbetare ute i verksamheterna ska kunna möta behov kring nya målgrupper. Förvaltningen vill därför lyfta att dessa förändringar bör innebära att

stadens arbetsätt och styrdokument ses över för att säkerställa likställighet.

Slutbetänkandet om ett statligt huvudmannaskap för personlig assistans har presenterats med analys och förslag på hur insatsen personlig assistans ska organiseras i ett statligt huvudmannaskap. Förslaget är att staten genom Försäkringskassan ska ha ett samlat huvudmannaskap för utredning, beslut om och finansiering av insatsen personlig assistans, och att detta ska träda i kraft den 1 januari 2026. De kommunala besluten om personlig assistans från detta datum ska föras över löpande till Försäkringskassan. Förslaget är vidare att kommunerna ska kunna få ersättning för de kostnader för personlig assistans som de har haft efter ikraftträdandet fram till att Försäkringskassan tar över besluten och att kommunerna fortsättningsvis ska ansvara för ett fåtal beslut som avviker från reglerna i socialförsäkringsbalken. Om förslagen går igenom kommer detta att påverka socialtjänstens arbetsätt om assistansansökningar inte längre ska göras.

Antalet ansökningar om förhandsbesked gällande LSS-insatser ökar. Ett förhandsbesked innebär att den enskilde, inför en flytt, har rätt att få besked av kommunen om personen har rätt till en LSS-insats. Med ett stadsövergripande ansvar att ta emot, och fördela, ansökningarna skulle handläggningen kunna effektiviseras. Det skulle bidra till kortare väntetider för den sökande och en jämnare fördelning av utredningar mellan stadsdelsförvaltningarna.

Stadens nya direktiv gällande särskild redovisning innebär att personer med stora behov inte längre uppfyller nivån för särskild redovisning. Det kan handla om personer som är svårplacerade vilket ofta leder till dyra externa placeringar. Det finns ett behov av att se över möjligheten för en mer samlad organisation inom staden för förhandlingar och uppföljning kring boenden utanför LOV-avtal.

Fler personer födda med olika typer av funktionsnedsättning får mer adekvat vård än tidigare vilket innebär en ökad förväntad livslängd hos målgruppen. Behovet av boenden med geriatrisk kompetens för personer med funktionsnedsättning kommer därför sannolikt att öka. Förvaltningen ser att personer med diagnoser inom autismspektrum blir allt vanligare samt personer som har multidiagnoser. Det blir också vanligare att brukarna har olika psykiatriska diagnoser och därmed mer komplexa behov av stöd. Antalet yngre personer (under 65 år) med demenssjukdom fortsätter också att öka. Dessa förändringar innebär att kompetensen behöver öka hos både beställare och utförare.

Boendeplan

I takt med att Bromma växer behövs fler utförarverksamheter och olika typer av profilboenden. En boendeplan för bostäder med särskild service för personer med funktionsnedsättningar har tagits fram inom region Västerort, en plan som gäller 2023-2032. Planen utgör underlag till stadens övergripande boendeplan. Sammantaget väntas inom regionen ett fortsatt underskott av antal lägenheter i relation till det antal personer som har behov av bostad med särskild service de kommande åren. Detta kommer särskilt märkas de närmsta åren eftersom få nybyggnadsprojekt kommer att färdigställas. Eftersom behovet inte kan tillgodoses genom upphandlade platser inom valfrihetssystemet kan det finnas behov av att ingå individuella avtal med utförare som inte är upphandlade enligt LOV (lag om valfrihetssystem), vilket ofta är mer kostsamt för förvaltningen. I boendeplanen för LSS

framförs att det inte finns tillräckligt med profilboenden inom LSS. Det behövs en satsning i staden.

För att säkerställa att personer med funktionsnedsättning snabbare får boende enligt LSS har staden centraliserat beställningen och planeringen av nya LSS-bostäder till socialnämnden. Socialnämnden ser över ersättningsnivåer och förmedlingsprocess för att få in fler privata aktörer och utnyttja det befintliga beståndet bättre.

I region västerorts boendeplan prognostiseras på längre sikt (10 år framåt) att regionens utbud bättre kommer stämma överens med behoven av bostäder med särskild service (utifrån pågående projekt och Swecos prognos). I takt med att utbudet och behoven går mer i linje med varandra, kommer troligtvis antalet tomplatser i bostäder med särskild service också öka. Tomma lägenheter i bostad med särskild service påverkar utförarverksamheternas ekonomi betydligt och det är av vikt att det planeras för ett ersättningssystem som kompenserar för detta så det inte går ut över verksamheternas ekonomi och möjligheten att tillgodose en verksamhet av god kvalitet.

Internna frågor av väsentlig betydelse

För att brukare inom verksamhetsområdet ska uppleva en god kvalitet är förmågan att rekrytera och behålla medarbetare och chefer med rätt kompetens av största vikt. Förvaltningens arbete med kompetensförsörjning ska säkerställa att verksamheterna, nu och framöver, har medarbetare och chefer med rätt kompetens som är engagerade och delaktiga med vilja att utvecklas och bidra till att verksamheten förbättras.

Medarbetardriven och verksamhetsnära utveckling kommer att främjas och uppmuntras. Bland annat genom olika former av utbildningsinsatser, vidareutvecklade arbetsmetoder, yrkesplatsförlagd fortbildning för att konkretisera och levandegöra arbetet i praktiken.

Utifrån handlingsplan för enhetlig yrkestitulatur inom LSS-verksamheterna kommer titelbytet från vårdare till stödassistent och stödpedagog ske genom kompetenshöjning och validering av befintliga utbildningar. Föreslagna kompetenshöjande insatser är förenat med kostnader. Kostnader kan se olika ut beroende på vilka kompetenshöjande insatser som behövs. Viss ersättning i form av vikariekostnader erhålls, men satsningarna kommer att påverka ekonomin framöver.

Utmaningar

En av verksamhetsrådets största utmaningar är kompetensförsörjning. Förvaltningen ser fortsatta svårigheter i att rekrytera och behålla personal med rätt kompetens, framförallt inom utförarverksamheterna.

De ökade hyreskostnaderna kan få påverkan på den dagliga verksamheten då en större del av ekonomin behöver gå till hyror.

Socialförvaltningens projekt med att se över systemet med nivåbedömningar och nivåersättningar kan komma att få en stor och betydande effekt på förvaltningens verksamheter. Att effektivisera förmedlingen och därmed undvika tomma platser innebär minskade kostnader för verksamheterna. Brommas profilboende Nyängen som är en teckenspråkig gruppbostad, har en extra utmaning i och med höga merkostnader för vilka det inte utgår någon extra ersättning. Det handlar om kostnader för tolkar, kostnader för olika

typer av kommunikationshjälpmedel så som bildtelefoner, bildringklockor och Ipads.

I grupp- och servicebostäderna är det viktigt att säkra digital uppkoppling och god möjlighet att använda digital teknik och lösningar. Uppkopplingen är i dagsläget inte tillfredsställande. Det finns svårigheter att åtgärda detta bland annat på grund av byggnadstekniska skäl samt att det är kostsamt att dra in fiber.

Utvecklingen av daglig verksamhet i egen regi ska intensifieras för att möta aktuella behov och bli mer arbetslivsinriktad. Verksamheten ska erbjuda sysselsättning med tydligare inriktning mot arbetsinriktade åtgärder och ordinarie arbetsmarknad.

Arbetet med att öka jämställdheten mellan kvinnor och män fortsätter inom alla verksamheter. Olikheter mellan könen ska uppmärksammas vilket kräver att medvetenheten ökar genom att resultat analyseras och genom att normer, attityder och förväntningar fortsatt diskuteras kontinuerligt inom alla verksamheter.

För att uppnå en hållbar utveckling i enlighet med målen i Agenda 2030 behöver stöd och service till personer med funktionsnedsättning säkerställa möjligheten till jämlika levnadsvillkor. Samverkan kring planering av bostäder med särskild service behöver utvecklas. Kompetensförsörjningen behöver stärkas och välfärdsteknik behöver användas och utvecklas för att skapa trygghet, tillgänglighet och ökad delaktighet för personer med funktionsnedsättning.

Prioriteringar

Inom verksamhetsområdet kommer följande att prioriteras de kommande åren

- Kompetensutveckling individuellt och i grupp för att säkra specifik kompetens kring målgrupper med särskilda behov.
- Strategiskt arbete mot hot och våld inom verksamheterna.
- Fortsatt arbete med att säkra förståelse utav frågor och begrepp i brukarenkäten.
- Tillgång till, och utbildning i, digital teknik såväl för medarbetare som inom verksamheterna.

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Omvärldsfaktorer

Socialtjänsten har under senare tid varit utsatt för återkommande desinformationskampanjer. Desinformationskampanjer kan påverka medborgarnas tillit och inställning till socialtjänsten, något som kan komma att få konsekvenser för benägenheten att söka stöd och hjälp. Desinformationskampanjer kan även påverka arbetsmiljön negativt och det finns en risk för ökad otillåten påverkan.

Förslag till lagändringar

Förslaget till ny socialtjänstlag "Hållbar socialtjänst - en ny socialtjänstlag" (SOU 2020:47) kommer tidigast att träda i kraft under 2024. Sannolikt kommer den nya lagen att innebära behov av anpassningar och omprioriteringar i förvaltningens verksamheter. I lagförslaget beskrivs möjligheten för kommunerna att erbjuda vissa insatser utan föregående utredning och bedömning. Om detta får genomslag är det tänkbart att efterfrågan på dessa insatser kommer

att bli hög i stadsdelsområdet då efterfrågan på insatser utan biståndsbesluts redan i dagsläget är stor. Förvaltningen ser att denna omställning sannolikt kan innebära en resursomfördelning för att uppfylla lagens intentioner. Arbetet med att ställa om från en specialiserad socialtjänst till ett ökat fokus på förebyggande arbete och tidigt stöd behöver samordnas inom Stockholms stad för att säkerställa en likställighet.

Den 1 januari 2026 föreslås förslagen i samsjuklighetsutredning (SOU 2021:93) att träda i kraft. Förslagen kommer att innebära omfattande förändringar för socialtjänsten. Syftet med förslagen är att vården för personer med samsjuklighet, skadligt bruk eller beroende ska bli mer personcentrerad och samordnad. Utredningen föreslår att socialtjänstens ansvar för personer med skadligt bruk och beroende förtydligas och fokuseras på fyra huvudsakliga områden – uppsökande verksamhet, information om och förmedling till samhällets stöd och annat förebyggande arbete, sociala stödinsatser, stöd till anhöriga och insatser för barn och unga. Utredningen föreslår vidare att all behandling av skadligt bruk och beroende ska vara ett ansvar för regionernas hälso- och sjukvård. Detta ska framgå av hälso- och sjukvårdslagen (HSL). I dag är ansvaret för behandling av skadligt bruk och beroende delat mellan kommunernas socialtjänst och regionernas hälso- och sjukvård. Förslagen innebär stora förändringar gällande gruppen samsjukliga utifrån ansvarsfördelningen mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst, gemensam lagstiftning för personer som vårdas enligt LVM (lag om vård av missbrukare i vissa fall) och LPT (lag om psykiatrisk tvångsvård) med flera. Förslagen kommer att innebära stora förändringar i socialtjänstens organisation och arbetsätt om dessa beslutas.

Interna frågor av väsentlig betydelse

Barn och unga

Antalet ärenden inom individ- och familjeomsorgen ökar. Det är en trend som pågått sedan ett antal år tillbaka. Det är framförallt antalet ärenden där det förekommer våld som blir fler. Även antalet inkomna anmälningar som rör oro för barn och unga har ökat. Ökningen kan antas bero på att fler, både allmänhet och professionella, anmäler oro för barn och unga i högre utsträckning än tidigare, men även på befolkningstillväxten i stadsdelsområdet.

Samverkan med skolan och regionen, främst gällande barnpsykiatri, behöver utökas och formaliseras för att säkerställa att barnen ges så goda förutsättningar som möjligt. BUS-samverkan (samverkan kring barn i behov av särskilt stöd) med skolan och regionen ska fortsätta att utvecklas.

Förvaltningen har anställt en skolsocionom som ingår i det skolsociala teamet som arbetar med skolfrånvaro i ett tidigt skede. Problematisk skolfrånvaro har ökat markant under de senaste åren. Det saknas evidens för metoder som ger resultat för barn och unga med denna typ av problematik då målgruppen är mycket heterogen.

Det finns fortsatta behov av att utveckla tidiga insatser för barn och unga utifrån att kunna upptäcka barn tidigt och erbjuda rätt stöd. Samarbetet mellan socialtjänsten och förskolan ska stärkas för att fler familjer ska nås i ett tidigt skede.

Arbetet inom familjevården med ärenden som är svåra och komplexa kommer att utvecklas för att kunna tillgodose lämpliga familjer för placering av barn och ungdomar med större

behov.

Fältverksamheten bidrar med tidig upptäckt av barn och unga med riskfaktorer vilket minskar risken för att de utvecklar social problematik. Fältverksamhetens samverkan med fritiden, barn och ungdomsenheten och stadsdelsområdets skolor ska fortsätta att intensifieras.

Nyanlända

Fortsatt stöd ges till nyanlända som bosatt sig i stadsdelsområdet genom vägledning till snabb etablering, egen försörjning och eget boende. Medborgarkontoret ligger numera organisatoriskt under avdelning och socialtjänst, enheten för arbete och försörjning. Organisationsändringen förväntas bland annat att leda till tätare och snabbare kontakt mellan medborgarkontorets samhällsväglare och socialtjänstens bolots. Därutöver har förvaltningen ett samarbete med Intro Stockholm, Welcome House, SHIS och Etableringscentrum samt civilsamhället. En farhåga inför de kommande åren är att en stor andel av de nyanlända som är bosatta i Bromma inte kommer att uppnå självständighet under etableringsprogrammets två år. Nyanlända hushåll som uppnår maximal boendetid med utgående kontrakt hos SHIS förväntas öka under planperioden. En utmaning är därför att nyanlända som uppnått boendetiden ska hitta ett stadigvarande boende och undvika tillfälliga boendelösningar. Möjligheten till stadigvarande boende är i hög utsträckning kopplat till egen försörjning där nyanlända och utrikesfödda kvinnor med låg utbildningsnivå har särskilda utmaningar.

Kriget i Ukraina och massflyktdirektivet som har beslutats av EU kan få konsekvenser i form av flyktingar som inte kan komma ut i arbete eller långsiktigt lösa sitt boende på egen hand.

Hemlöshet

Det saknas bostäder i staden samtidigt som hemlösheten behöver motverkas. Det är en stor inflyttning till stadsdelsområdet med bland annat korta andrahands- och inneboendeavtal. När avtalen upphör kan det innebära att personerna står utan bostad. Ett utvecklingsarbete kring vräkningsförebyggande arbete har påbörjats. Det handlar dels om en ökad intern samverkan men också om samverkan med fastighetsbolagen i Bromma för att stärka arbetet kring långsiktiga boendelösningar. Barnfamiljer är en prioriterad grupp. Förvaltningen har en god tillgång till försöks- och träningslägenheter och en väl upparbetad samverkan med hyresvärdar. Stödet till personer som beviljas insatsen ska vidareutvecklas för att ge individer möjlighet till ett eget självständigt boende. Samverkan ska stärkas mellan beställare, utförare och budget- och skuldrådgivare för att möjliggöra inträde på bostadsmarknaden.

Enligt den senaste kartläggningen av antalet hemlösa som gjordes i staden 2020, har antalet hemlösa minskat i Bromma, från 119 personer år 2018 till 101 personer 2020. Kartläggningen görs under ett dygn och är därför en ögonblicksbild av hur hemlösheten ser ut just det dygnet. Det finns en risk för att hemlösheten ökar i och med höjda hyror och ökad arbetslöshet som gör att fler får problem att betala sina hyror. Förvaltningen behöver ha beredskap för att möta ett ökat antal personer som riskerar vräkning.

Förvaltningen följer prövningen som pågår i Högsta förvaltningsdomstolen om ekonomiskt bistånd ska beviljas för olovlig andrahandshyrning. Beroende på utfall och rättspraxis kan även detta öka risken för hemlöshet.

Socialpsykiatri

Efterfrågan på boendestöd har ökat under senare år och trenden antas fortsätta. Insatsen efterfrågas av fler målgrupper än tidigare, exempelvis av personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Kompetensen hos personalen på boendestödet kan komma att behöva breddas utifrån nya målgrupper med behov av andra arbetssätt. Det finns en utmaning i att målgrupperna blir äldre och med flera sjukdomar. Att möta målgruppens ökande och komplexa behov av omvårdnad kan på sikt bli kostnadsdrivande då nuvarande ersättningsystem inte täcker behoven.

För att stärka socialpsykiatrins klienters möjlighet att komma närmare arbetsmarknaden behöver antalet remisser till förvaltningens socialpsykiatriska sysselsättningsverksamhet öka. Ett ökat deltagande i sysselsättningsverksamhet kan även leda till att gruppens självständighet och integration i samhället ökar.

Det finns en utmaning gällande stödet till vuxna personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som har svårt att komma ut i sysselsättning eller aktivitet. I dagsläget saknas det arbetssätt och metoder samt samordning för att arbeta med målgruppen. Förvaltningen ser här att en översyn i staden behövs.

Vuxna missbruk

Antalet anmälningar enligt LVM (lag om vård av missbrukare i vissa fall) har ökat under de senaste åren. Förvaltningen prognostiserar ett fortsatt högt inflöde av LVM-anmälningar, vilket kan innebära ökade kostnader för LVM-vård. För de personer som är nära LVM-vård kopplas case manager in för att arbeta uppsökande och individnära. Förvaltningen ser en ökning av personer med samsjuklighet. Det finns därför behov av nya arbetssätt för samverkan med aktörer såsom regionen och andra stadsdelsförvaltningar.

Socialtjänsten har ansvar för att erbjuda stöd och behandling till personer med spelmissbruk/spelberoende (gäller endast spel om pengar) och att tillgodose anhörigas behov av stöd. Förvaltningen ska fortsätta öka sin kompetens inom ANDTS (alkohol, narkotika, doping, tobak och spel) samt sprida information om de insatser som erbjuds, bland annat anhörigstöd.

Kriminalitet är ett omfattande samhällsproblem och förvaltningen förväntar sig att socialtjänsten kommer möta allt fler som vill lämna en kriminell livsstil. Ökad kunskap inom området och upprättade rutiner behövs för att kunna erbjuda avhoppare ett snabbt stöd.

Våld i nära relation och hedersrelaterat våld och förtryck

Arbetet med att stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våld i nära relation är ett fortsatt prioriterat område. Rutiner och metoder ska fortsatt utvecklas för att upptäcka våldet och fånga upp våldsutsatta. Bromma har ett relativt lågt inflöde av anmälningar gällande hedersrelaterat våld och förtryck. Det är en utmaning att identifiera vem som är utsatt för hedersrelaterat våld och förtryck och att motivera den utsatta till att söka skydd och stöd. Förvaltningen behöver säkerställa att medarbetare har kunskap för att fånga upp signaler på hedersrelaterat våld och förtryck.

För att för att upptäcka våldet och fånga upp våldsutsatta används FREDA kortfrågor för att fråga om våld.

Våldsutövare ska motiveras och remitteras till insatser i syfte att förändra sitt beteende och sluta utöva våld. Att fler våldsutövare och våldutsatta ska motiveras och remitteras till RVC (relationsvårdscentrum) är ett prioriterat arbete de närmsta åren.

Användningen av förvaltningens egna jourlägenheter ska öka och individuellt utformat stöd ska erbjudas för att undvika längre placeringar och underlätta för ett självständigt liv fritt från våld för individen. I de fall en person inte kan bo kvar i kommunen utan har behov av att flytta på grund av skyddsbehov, är det svårt att tillgodose behovet av stadigvarande boende. Ansökningar om förtur behöver användas i högre utsträckning.

Kompetensförsörjning

Medarbetarnas kompetens och förutsättningar är viktiga faktorer för en hög kvalitet inom socialtjänsten. En utmaning är att behålla medarbetare med rätt kompetens som jobbar klientnära. En del i kompetensförsörjningsarbetet är den stadsövergripande handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare samt ett ökat samarbete med lärosäten och universitet. Mottagandet av studenter som genomför verksamhetsförlagd utbildning (VFU) utgör en viktig rekryteringsgrund.

Förslaget till en ny socialtjänstlag kan innebära större förändringar i arbetssätt och kräva nya kompetenser. Förändrade arbetssätt kan leda till ökade kostnader.

Socialpsykiatrins målgrupp har blivit yngre och neuropsykiatriska diagnoser i kombination med andra psykiatriska diagnoser och/eller missbruk blir vanligare. Behovet av stöd har förändrats vilket ställer andra och högre krav på personalen. Förvaltningen ser ett ökat behov av kompetens hos medarbetarna gällande samssjuklighet och samverkan.

Utmaningar

En utmaning för öppenvården för barn/unga/familjer är att möta upp i ett så tidigt skede som möjligt för att möjliggöra att barnet kan bo kvar i sin familj. Även i de fall som barn/unga blivit placerade utanför sin familj ska öppenvården bli inkluderad i arbetet. Förvaltningen ser ett ökat vårdbehov hos placerade barn och unga. Dessa placeringar är även kostnadskrävande. Samverkan med BUP behöver öka och det behöver klargöras hur kostnaderna ska fördelas.

Det är fortsatt en utmaning att hitta jourhem. Arbetet fortgår med att rekrytera jour- och familjehem i egen regi i brommaområdet. Jour- och familjehem i närområdet möjliggör att placerade barn kan gå kvar i sin förskola/skola. Det blir även mer kostnadseffektivt och nämndens insyn i hemmet underlättas.

En trend är att antalet hemmasittare ökar. Det är en utmaning att hitta rätt insatser som hjälper barnet/ungdomen tillbaka till skolan. Tendensen är att när skolans resurser inte räcker till så ansöker familjerna stöd hos socialtjänsten.

I förslaget till ny socialtjänstlag föreslås ett tillägg om att främja jämlika och jämställda levnadsvillkor. Förvaltningen fortsätter att integrera ett jämställdhetsperspektiv vid beslutsfattande och i utförandet av insatser för att möta den enskildes behov oavsett kön.

Prioriteringar

I enlighet med förslagen i nya socialtjänstlagen kommer förvaltningen att arbeta för att ställa om från specialiserad socialtjänst till mer förebyggande och tidigt stöd. De förebyggande

insatserna ska fortsätta att utvecklas och stärkas. Samverkansformer för att nå ut till barn och familjer samt information om stöd ska också förstärkas. Behovet av kompetensutveckling kommer att vara stort. I och med omställningen till en mer förebyggande socialtjänst med tidigt stöd kan det finnas behov av att se över stödet inom serviceytan.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

Omvärldsfaktorer

Inom stadsdelsområdet finns stora arealer park- och naturmark som är en tillgång för brommabor och besökare. Intresset för att vistas i natur- och grönområden har också ökat under senare år. Brommas strandbad, plaskdammar, naturreservat och parkmark är tillgängliga för alla stockholmare samt besökare utifrån, samtidigt som befolkningen i Bromma ökar. Detta är faktorer som är kostnadsdrivande och påverkar förvaltningens drifts- och underhållskostnader. Behovet av tillgänglighetsanpassning och upprustning av parkvägar, lekplatser, och belysning ökar i takt med att allt fler nyttjar parkanläggningar och naturområden. Förvaltningen ser därför positivt på de medel som staden avsatt för parkinvesteringar.

Kostnader för materialinköp, transporter, el, upphandling av entreprenader samt entreprenadkostnader förväntas öka. Inflation och konflikter kan försena leveranser och genomförande av planerade projekt.

Interna frågor av väsentlig betydelse

För att bibehålla och utveckla stadsdelsområdet med bostäder och arbetsplatser fortsätter förvaltningen framföra till exploaterings- och stadsbyggnadskontoret behovet av att tillskapa blandade stadsdelar då nya exploateringsområden är under planering. I remissvar gällande detaljplaneärenden ska det alltid framhållas att grönkompensation utgår när parkmark tas i anspråk.

Förvaltningen bevakar exploateringar för att parkplanens mål ska uppfyllas. Hänsyn ska tas till biologisk mångfald och ekologiska värden. Idrotts- och rekreationssytor samt rimliga grönkompensationsåtgärder ska föreslås. I förvaltningens yttranden över nya detaljplaneärenden påtalas alltid behovet av olika boendeformer och förskolelokaler samt vikten av kollektivtrafik och fungerande trafiklösningar samt värdet av Brommas grönområden.

Samverkan med angränsande stadsdelsområden avseende skötsel, tillgänglighet, trygghet och parkinvesteringar med mera är väsentligt i områden som gränsar till grannstadsdelar. Det ska inte märkas någon skillnad i standard när man rör sig mellan stadsdelarna.

Utmaningar

Renhållning

Det finns ett antal utmaningar när det gäller renhållning inom stadsdelsområdet. Det handlar om tjuvtippar, illegala boplatser och på senare år dumpning av lustgasbehållare. Det här är utmaningar som innebär stora återkommande kostnader. Det behövs ett stadsövergripande helhetsgrepp gällande förebyggande insatser. Kring frågan om lustgasbehållare behövs en dialog med externa aktörer för att komma åt producentansvaret. Att lämna en lustgasbehållare

till återvinning kostar förvaltningen 400 kronor – en kostnad som borde bäras av producenterna.

En översyn av stadens riktlinjer avseende illegala boplatser för att uppnå en mer skyndsam hantering skulle vara till stöd för verksamheten och brommaborna.

Befolkningsökningen i Bromma medför ökade drifts- och underhållskostnader i form av ökad frekvens av städning och renhållning i parker och grönområden.

Skötsel av parker

På lång sikt påverkar genomförda parkinvesteringar förvaltningens driftskostnader för exempelvis omgjorda ytor, vattenprover, el-/vattenavgifter, tillsynsavgifter och försäkringar vilket är viktigt att beakta i beräkningen av det centrala driftsbudgetanslaget.

En ökning av medel till stadsmiljön och en översyn av fördelningsnyckeln är nödvändig eftersom det är fler faktorer som påverkar förvaltningens kostnader än de som idag ligger till grund för fördelningen. Brommas tre strandbad, sju plaskdammar, tre naturreservat och parkmark är tillgängliga för alla stockholmare samt besökare utifrån. Detta är faktorer som är kostnadsdrivande och påverkar förvaltningens drifts- och underhållskostnader i stor omfattning, men de ger inte avtryck i nyckelberäkningen. Utöver naturreservaten finns det i Bromma en stor andel värdefull bostadsnära natur som med ökad befolkning behöver vårdas för att vara tryggt och tillgängligt för allmänheten vilket är kostnadsdrivande.

Klimatarbete

De klimatförändringar som sker blir allt mer konkreta inom parkdriften. Stadsdelsförvaltningarna behöver kompenseras för att kunna hantera olika klimatkonsekvenser. Torka, översvämningar, blåst och extrem nederbörd leder till ökade driftkostnader. Torkan 2018 har till exempel lett till konsekvenser under flera år, framförallt för björkar. Träden dör och behöver tas ner. Stormar och stora mängder blötsnö ger trädsador för mångmiljonbelopp, som exempelvis snöfallet i november 2022. Även översvämningar och torka påverkar kvaliteten och hållbarheten på gräsmattor och planteringar. Naturvårdande åtgärder ska fortsatt genomföras för att öka förutsättningarna att klara extrema klimatrelaterade händelser. Samverkan i detta arbete ska bland annat ske med miljöförvaltningen.

Under 2024-2026 kommer förvaltningen fortsätta att ha fokus på implementeringen av Handlingsplan för biologisk mångfald. Arbetet kommer att ske i form av naturvård genom selektiv gallring utifrån olika arters behov och genom friställning av ekar och tallar. Genom att lämna naturmark orörd, skapa faunadepåer, bibehålla befintliga slätterängs- och långgräsytor ges goda levnadsförutsättningar för olika arter som till exempel groddjur, insekter, fladdermöss och fåglar.

Under perioden ser förvaltningen ett behov av att söka medel för biologisk mångfald och klimatinvesteringsmedel för projekt såsom åter- och nyplanteringar av träd samt projekt för solenergi.

Kapitalkostnader

Som en följd av inflationsläget höjs även stadens internränta. Den förväntas gå från 0,5 procent till 2,2 procent. Detta medför, om budgettilldelningen är oförändrad, att medel inom

annan verksamhet behöver omfördelas till att hantera kapitalkostnader. En utmaning blir i sådana fall att prioritera mellan verksamheterna. Internräntan i kombination med fortsatta investeringsnivåer kommer medföra att internräntan förväntas gå från 0,7 miljoner kronor per år till cirka 3 miljoner kronor per år.

Prioriteringar

Förvaltningen ska arbeta för att fler brommabor och besökare ska uppleva att parker, grönytor, naturreservat, strandbad samt aktivitetsytor är attraktiva, är väl anpassade och tillgängliga. Förvaltningen ska fortsätta att utveckla parkmiljön och öka tryggheten i parkerna med syfte att möjliggöra ett jämlikt och jämställt liv. Detta arbete sker genom intern samverkan samt samverkan med andra förvaltningar och civilsamhället. Därutöver ska förvaltningen fortsätta med att synliggöra och systematiskt arbeta med att förstärka ekosystemtjänsterna i parker och grönområden. Information om insatser som görs i utemiljön, både trygghetsskapande insatser och andra insatser ska bli tydligare. Information ska ske genom annonsering, skyltning och digitala informationsvägar.

Investeringar

Parkinvesteringar

Under perioden 2024-2026 räknar förvaltningen med att genomföra egna investeringar och reinvesteringar för tilldelade medel samt genom ansökta investeringsmedel inom följande områden som är i linje med parkförsörjningsplanen:

- Strandbad och Vattenaktiviteter
- Övriga ytor
- Parker och naturreservat
- Lekplatser

Under 10 år har stadsdelsnämnderna tilldelats medel för reinvesteringar. År 2025 tar denna satsning slut. Det innebär för Bromma minskat anslag med cirka 11 till 12 miljoner kronor per år. Behovet av reinvesteringar är fortlöpande.

Klimatinvesteringar

Förvaltningen planerar att ansöka om cirka 13 miljoner kronor under perioden 2024-2026 för klimatinvesteringar. Medel ska sökas för solcellsprojekt för Brommas sex plaskdammar samt för återplantering och etableringsskötsel av träd under 2024-2026.

Trygghetsinvesteringar

Trygghetsskapande åtgärder leder till att parkmarken tillgängliggörs samt nyttjas i högre grad. Trygghetsinvesteringsmedel från central medelsreserv har under tidigare år varit en förutsättning för många av de åtgärder som har genomförts. Brukarundersökningar visar att den upplevda tryggheten har ökat i Bromma. Det är viktigt att möjligheten att söka medel kvarstår även under perioden 2024-2026. Förvaltningen har för avsikt att även fortsättningsvis söka medel för genomförande av trygghetsåtgärder i samarbete med trafikkontoret.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Omvärldsfaktorer

I och med att Sverige är på väg in i en lågkonjunktur beräknas arbetslösheten öka och det

kommer att bli svårare att få fler personer i egen försörjning.

Bland de långtidsarbetslösa i Sverige ökar tiden i arbetslöshet och även antalet arbetslösa som varit utan arbete i mer än 24 månader.

Situationen i Ukraina och massflyktdirektivet som har beslutats av EU kan få konsekvenser i form av flyktingar som inte kan komma ut i arbete eller långsiktigt lösa sitt boende på egen hand.

Interna frågor av väsentlig betydelse

Det är en utmaning i att behålla kompetent personal. Ett strategiskt arbete ska genomföras med kompetensförsörjningens alla delar - utveckla och behålla, attrahera, rekrytera och introducera medarbetare och förutsättningar ska skapas för chefer att förändringsleda. En del i kompetensförsörjningsarbetet är den stadsövergripande handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare samt ett ökat samarbete med lärosäten och universitet gällande mottagandet av studenter på socionomprogrammet som genomför verksamhetsförlagd utbildning (VFU).

Arbetet med ekonomiskt bistånd ska utgå från ett tydligt barnperspektiv och barns behov ska särskilt beaktas när vuxna söker ekonomiskt bistånd. Barnkonsekvensanalyser genomförs där besluten rör barn.

Utmaningar

De senaste två åren har andelen personer som uppbär ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen i Bromma minskat. En lågkonjunktur kan försvåra arbetet med att få fler personer i egen försörjning. Konjunkturläget kan också innebära fler försörjningsstödstagare. Tillsammans med höjda hyror, ökade elkostnader och att normen för ekonomiskt bistånd har höjts finns det en risk för att det utbetalda ekonomiska biståndet kommer att öka under planperioden.

Förvaltningen arbetar för att ytterligare intensifiera arbetet med att få ut människor i egen försörjning. Samarbetet med förvaltningens egen arbetsmarknadsverksamhet, Jobbtorg Stockholm och Arbetsförmedlingen ska fortsätta att utvecklas för att få ut fler klienter i egen försörjning på den öppna arbetsmarknaden. Förvaltningen ser också en högre andel av långtidsärenden där den enskilde är sjukskriven.

En farhåga inför de kommande åren är att en stor andel av de nyanlända som är bosatta i Bromma inte kommer att uppnå självförsörjning under etableringsprogrammets två år. Stödet ska därför fortsätta utvecklas i samverkan med bland annat arbetsmarknadsförvaltningen, arbetsförmedlingen och SHIS Bostäder.

Prioriteringar

Barn i ekonomiskt utsatta familjer prioriteras då det är en riskfaktor för barn att växa upp i en familj med marginaliserade ekonomiska förutsättningar. För att säkerställa att barn växer upp under trygga förhållanden och når framtida självständighet är arbetet med att implementera ett barnrättsperspektiv i det dagliga arbetet och att göra barnkonsekvensanalyser i ärenden som berör barn av största vikt. Barn och ungas situation ska beaktas vid beslut som rör familjer där beslutet kan påverka barnet.

Särskilt utsatta grupper och individer som är sjukskrivna och har socialmedicinska hinder samt personer med funktionsnedsättning är också prioriterade i arbetet.

Att motverka fusk i välfärden är ett prioriterat område. Genom att minimera felaktiga utbetalningar bidrar förvaltningen till att minska fusket inom välfärden och att skattemedel inte används felaktigt.

Investeringar

I staden pågår en pilot inför införandet av e-ansökan för ekonomiskt bistånd. Digitalisering av handläggningen av ansökan om ekonomiskt bistånd innebär att processer anpassas för att skapa mer tillgängliga tjänster och arbetsflöden. Förvaltningen följer stadens arbete med detta.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Omvärldsfaktorer

Inflationen är hög både i Sverige och i världen. Arbetslösheten följer inflationen och prognosen är att arbetslösheten landar på ungefär 8 procent första halvåret 2024. Under hösten 2022 var bedömningen att arbetslösheten ökar under 2023 i takt med att Sverige går in i en lågkonjunktur (källa Analysavdelningen i Arbetsmarknadsutsikterna). Bedömningen är samtidigt att ökningen delvis kan hållas tillbaka på grund av brist på utbildad arbetskraft.

Interna frågor av väsentlig betydelse

Unga arbetslösa

Förvaltningen fortsätter, i samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen, arbeta för att få ut unga arbetslösa försörjningsstödstagare i praktik och/eller arbete, bland annat genom att erbjuda praktikplatser inom förvaltningens egna verksamheter. Verksamheterna ska erbjuda fler praktikplatser inom olika områden för att matcha praktikplatser med aspiranternas önskemål. Det näringslivsfrämjande arbetet ska utvecklas genom kontakt och samverkan med lokala företagare för att möjliggöra fler praktik- och arbetsplatser.

Förvaltningen ska erbjuda fler feriejobb till gymnasieungdomar i stadsdelsområdet och till ungdomar i närliggande stadsdelsområden. Genom samverkan mellan feriehandläggare inom Västerort utökas möjligheten till meningsfulla feriearbeten i ett större geografiskt område. Ungdomar i feriejobb skapar en bra rekryteringsbas inför förvaltningens framtida behov av arbetskraft.

Samverkan

Samverkan med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Stockholm genom Samordningsförbundet Stockholms stad (Finsam) ska fortsätta att utvecklas. Samverkan ska leda till att personer som står långt från arbetsmarknaden på grund av ohälsa får ett anpassat inlägg på arbetsmarknaden genom bättre samordning mellan inblandade myndigheter.

I samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen och socialförvaltningen ska tillgängligheten och kvaliteten på samhällsvägledning och socialt stöd till nyanlända öka. Förvaltningen ska särskilt arbeta för att nå nyanlända kvinnor genom praktikplatser och Stockholmsjobb. Inom förvaltningen pågår ett arbete för nyanlända för att hitta effektiva strategier och åtgärder i syfte att förstärka nyanländas etablering på arbetsmarknaden och bostadsmarknaden. Inom ramen för arbetet sker fördjupad samverkan med SHIS.

Förvaltningen samverkar också med olika lärosäten genom att erbjuda praktikplatser med möjlighet att dessa övergår till studentanställningar och sommarjobb.

Utmaningar

Fler personer med nedsatt arbetsförmåga ska ges möjlighet till anställning. Arbetet med arbetsmarknadsåtgärder och ”stegförflyttningar” kommer att vidareutvecklas. Behov av att kunna erbjuda viktiga arbetsmarknadsinsatser, som OSA anställningar och Stockholmsjobb, förväntas öka. Arbetsförberedande insatser för grupper som står långt från arbetsmarknaden kommer att behöva inrättas på för att förhindra att personer blir fast i utanförskap och bidragsberoende. Anställningsbarheten hos personer som står längst från arbetsmarknaden som behöver omfattande stöd för att kunna närma sig arbetslivet behöver öka. Språkkravet är en stor utmaning i detta.

Långtidsarbetslöshet är en stor utmaning. I Bromma har andelen kvinnor som uppstår försörjningsstöd 12 månader eller mer gått om andelen män. Det är en utmaning i att många av kvinnorna inte står till arbetsmarknadens förfogande på grund av sjukskrivning. Detta behöver följas för att kunna erbjuda rätt stöd.

Prioriteringar

Förutsättningarna för utrikesfödda kvinnor på arbetsmarknaden behöver stärkas och arbetssätt och metoder kring detta utvecklas. Förvaltningen ska särskilt arbeta för att nå nyanlända kvinnor, genom praktikplatser och Stockholmsjobb. Förvaltningen utreder möjligheten att anställa stadsdelsmammor.

2.9 Övrigt

Övriga interna frågor av väsentlig betydelse

Kompetensförsörjning

Den ökade konkurrensen om arbetskraft, en ansträngd ekonomisk situation och en åldrande befolkning som ökar behoven av välfärdstjänster gör att kompetensförsörjningen är en stor utmaning de kommande åren. Antalet pensionsavgångar de tre kommande åren är högst bland befattningarna undersköterska, barnskötare och förskollärare. Behovet av ersättningsrekryteringar kommer vara fortsatt stort under de kommande åren som en följd av pensionsavgångar och personalomsättning. Däremot är bedömningen att det inte finns något större behov av utökningar av tjänster. För att kunna behålla och attrahera nuvarande och framtida medarbetare och chefer, är det av största vikt att förvaltningen fortsätter att arbeta aktivt och systematiskt med att utveckla alla delar av kompetensförsörjningsprocessen. Förvaltningen arbetar för en hållbar bemanningsplanering för att minska andelen timanställda och istället få en hög andel tillsvidareanställda med trygga anställningsvillkor. Genom att utveckla den interna och externa kommunikationen ska arbetsgivarvarumärket stärkas.

Ökad komplexitet i många arbetsuppgifter och ändrade uppdrag förändrar kompetenskraven. Nya digitala arbetssätt innebär nya kompetensbehov i syfte att finna nya innovativa lösningar för att kunna möta framtidens utmaningar. Med start i år ska en större satsning genomföras för att stärka och utveckla ett aktivt medarbetarskap. Satsningen som knyts samman med personalpolicyn och kvalitetsprogrammet kommer att löpa över flera år.

Chefsförsörjning

Stadens chefsprofil bidrar till att säkra verksamhetsutveckling och utgör en plattform för stadens syn på chefers ledarskap. Chefsprofilen ska säkerställa kvalitet och effektivitet i verksamheten och en god arbetsmiljö. Arbetet med att utveckla riktade ledarskapsinsatser ska fortsätta, bland annat genom dialoggrupper och utbildning i kommunikativt ledarskap. Medvetenheten kring vikten av kommunikation för ett tydligt ledarskap ska öka.

Systematiken i förvaltningen chefsförsörjning behöver utvecklas genom att identifiera och behålla talanger för att trygga den framtida chefsförsörjningen.

Stadens arbete med att skapa en ny chefsstruktur kommer att medföra en översyn och analys av förvaltningens chefsstruktur för att skapa en ändamålsenlig organisation. Frågan kommer att vara i fokus under de kommande åren.

Arbetsmiljö och hälsa

Det förebyggande och hälsofrämjande arbetsmiljöarbetet fortsätter att utvecklas och förbättras för att verka för ett långt och hållbart arbetsliv. Ett systematiskt arbetsmiljöarbete ska bidra till en god och hälsosam arbetsmiljö. Den organisatoriska och sociala arbetsmiljön är i fortsatt fokus. Ett särskilt fokus kommer också att läggas på att arbeta systematiskt med friskfaktorer för ökad hälsa. Arbetet med att stötta cheferna genom hela rehabiliteringsprocessen fortsätter att prioriteras likaså det förebyggande arbetet med särskild uppmärksamhet på korttidsjukfrånvaron. Arbetet mot hot och våld ska utvecklas och stärkas ytterligare.

Chefernas arbetssituation och arbetsmiljö ska stärkas bland annat utifrån OSA (organisatorisk och social arbetsmiljö).

Klimat och miljö

Förvaltningen arbetar fortsatt enligt stadens miljöprogram och klimathandlingsplan. Verksamheterna arbetar med att minska livsmedels påverkan på klimatet genom ökad kompetens hos medarbetare. Resursanvändningen ska minska genom hållbara inköp och recirkulation av materiella resurser. Förvaltningen fortsätter att arbeta för en giftfri stads- och inomhusmiljö genom att aktivt arbeta för att varor och kemikalier som används i verksamheterna inte ska vara skadliga för hälsa och miljö. Med stöd av stadens plaststrategi ska användning av plast minska i verksamheterna.

Chefer och medarbetare som arbetar med inköp, administration och intern service ska arbeta utifrån stadens vägledande material "Hållbara kontor" som till stor del innebär hållbara inköp. Likaså ska inköpta livsmedel i ökande grad vara ekologiska, klimatsmarta, antibiotikafria och ta hänsyn till djurskyddskrav. Detta kräver ökad kunskap och tydliga rutiner, både från stadens och från förvaltningens sida.

Kommunikationsarbetet inom förvaltningen ska fortsätta för att uppnå de beteendeförändringar som krävs för att nå stadens miljö- och klimatmål.

Under planperioden kommer förvaltningen ha en ökad samverkan med fastighetsägare för energieffektiviseringar, klimatanpassningar och återvinning.

Trygghets- och brottsförebyggande arbete

Den nya lagen om kommunernas ansvar för det brottsförebyggande arbetet föreslås träda i kraft den 1 juli 2023. Enligt förslaget ska kommunerna ta fram en lägesbild över brottsligheten i kommunen och utifrån denna ta ställning till behovet av åtgärder och besluta om en åtgärdsplan. Kommunerna ska också ta visst ansvar för samordningen av det lokala brottsförebyggande arbetet och inrätta en samordningsfunktion.

Arbetet inom samverkansgruppen operativa BRÅ ska utvecklas. Syftet med samverkan är att ta fram en gemensam lägesbild som utgör underlag för riktade insatser och gemensamma prioriteringar inom stadsdelsområdet, vilket är i linje med den nya lagen.

Genom att förvaltningen för samman och samverkar med olika lokala aktörer från näringsliv, lokalpolis, civilsamhälle, fastighetsägare och andra myndigheter samt fackförvaltningar inom ramen för platssamverkan, breddas perspektiv på vilka åtgärder och aktiviteter för ökad trygghet och trivsel som ska prioriteras. Genom att det lokala näringslivet är involverat, möjliggörs trygga och välfungerande platser inom stadsdelsområdet för att driva företag. Förvaltningen använder sig också av resultaten från trygghetsmätningar i arbetet med att ta fram trygghetsskapande åtgärder.

Dialogen med brommabor, föreningsliv och näringsidkare inom stadsdelsområdet ska stärkas genom olika typer av dialogmöten och trygghetsvandringar.

Säkerhetsarbete

Det systematiska säkerhetsarbetet sker utifrån stadens säkerhetsprogram. Särskilt prioriterat är det fortsatta arbetet med förvaltningens kris- och krigsorganisation och att etablera de fyra trygghetspunkterna inom stadsdelsområdet.

En krigsorganisation och krigsledningsplan ska tas fram som kompletterar den tidigare upprättade kris- och kontinuitetsplaneringen. Detta arbete ska göras känt och förankras i organisationen.

Informationssäkerhet

Förvaltningen ska stärka det interna arbetet med informationssäkerhet. Kompetensen om informationssäkerhet ska höjas inom hela förvaltningen och stödet till verksamheterna ska utvecklas. Arbetet ska årligen följas upp och vid behov revideras och åtgärder ska genomföras utifrån varje verksamhets behov.

Innovation och digitalisering

För att kunna möta de utmaningar som staden och förvaltningen står inför behöver nya arbetssätt utvecklas. I detta arbete krävs chefer som tillvaratar medarbetarnas initiativ till utveckling - chefer som skapar förutsättningar för engagemang, delaktighet och inflytande. Under perioden kommer ett särskilt fokus vara på medarbetarskapet och medarbetarnas roll i det systematiska kvalitetsarbetet. Genom tydliga och förankrade mål och en tillitsfull organisation skapas möjligheter att pröva och utforska nya arbetssätt och metoder. Stadens kvalitetsprogram ska vara vägledande i arbetet. Samverkan genom avdelningsöverskridande innovationsprojekt ska uppmuntras. Digitaliseringens möjligheter ska tas tillvara, för detta krävs det kompetenshöjande insatser både för medarbetare och brukare. I innovationsarbetet

ska brommaborna involveras i större utsträckning än tidigare genom att dialogen med målgrupperna om deras behov och önskemål utvecklas.

Näringslivsarbete

Implementering och genomförande av stadens näringslivspolicy 2020-2024 pågår och fortsätter utifrån de fyra fokusområdena. Samverkan med lokala företagsgrupper fortsätter i syfte att stimulera tillväxt och företagsamhet. Kommunikationen och dialogen med företagare i Bromma ska fortsatt utvecklas. Förvaltningen fortsätter arbetet tillsammans med företagare för att skapa trygga miljöer. Platssamverkan och trygghetsvandringar är en del i detta arbete.

Förvaltningen fortsätter att samverka med högskolor, universitet och andra lärosäten för att kunna möta både näringslivets och förvaltningens behov av kompetens. Förvaltningen tillskapar och erbjuder praktikplatser i den mån det är möjligt.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Den för Bromma beslutade budgeten för 2023 med plan för 2024 och 2025 utgör den ram inom vilken verksamheten bedrivs. Budgeten förändras under året och kompletteras med tillkommande budgetbeslut samt vid reglering via stadens resursfördelningssystem, så kallade prestationsförändringar. Utöver den budget som anslås till förvaltningen förekommer intäkter med tillhörande kostnader kopplade till kommunexterna parter, dessa medel benämns omslutningsförändringar.

Bromma sdf, mnkr	2 023	2024	2025
Budget	1 722,6	1744,9	1763,3
Förändring mot föregående år	67,2	22,3	18,4
Förändring mot föregående år, %	4,1%	1,3%	1,1%
Omslutningsförändringar	120,8	124,7	127,3

Bromma förväntas ha en budget i balans under budget- och planperioden 2023 till 2026. Perioden förväntas vara utmanande ekonomiskt ur ett antal aspekter.

Omvärldsläget har skapat en mer utmanande global och nationell ekonomisk situation då inflationen fortsätter att ligga på rekordnivåer. Konsekvenser blir att kostnaderna för nämnden ökar snabbare än budgetanslagen vilket gör att förvaltningens verksamhet behöver anpassas eller minska. Fortsatt är detta något som kan slå negativt mot arbetslösheten och de marginaler invånarna lever på, vilket kan skapa ett ökat behov av ekonomiskt bistånd.

Totalt förväntas antalet invånare öka under perioden vilket förväntas ge en ökad efterfrågan på offentliga tjänster. Det gäller exempelvis ökad efterfrågan på stadsmiljöverksamhet, förskola, fritidsverksamhet, äldreomsorg samt individ- och familjeomsorg. Utmaningar i detta är att alla befolkningsgrupper inte växer konstant under perioden. Det behöver finnas

beredskap för att under enstaka år kan vissa befolkningsgrupper minska i storlek, en del av befolkningstillväxten kan bli förskjuten och tillväxten mellan olika stadsdelar inom Bromma kan förändras i olika takt och i sina ålderskompositioner.

Förändringar efter pandemin har skapat nya strukturer. Det gäller exempelvis i efterfrågan av äldreomsorgens utbud, gällande boendeformer men även gällande formerna på stödinsatser. Det märks även en återgång av färdtjänsten till förpandeminivåer. Vad som blir ny normalnivå återstår att se under planeringsperioden.

Kommunövergripande verksamhet Kinesen

Pensionat Kinesen erbjuder fyra platser för äldre som vårdas hemma av anhöriga för att anhöriga ska få avlastning. Verksamheten är stadsövergripande, vilket innebär att samtliga stockholmare kan använda sig av verksamheten efter biståndsbeslut. Brommas stadsdelsförvaltning tilldelas varje år medel för att kunna bedriva verksamheten. År 2023 uppgår anslaget till 4,6 miljoner kronor, samma belopp som stadsdelen erhållit de senaste tolv åren. Från januari 2011 till januari 2023 har inflationen enligt KPI varit 27,9 procent det vill säga en stor del av anslaget har försvunnit genom att prisökningar inte har kompenseras.

Oförändrat anslag har inneburit att verksamheten under senare år tvingats krympa. De övervägande kostnaderna utgörs av personalkostnader. År 2019 blev det omöjligt att upprätthålla en oförändrad verksamhet utan stora bidrag från förvaltningen varför öppettiderna begränsades. Även år 2023 behöver öppettiderna ytterligare justeras, vilket medför att helgöppet upphör. Justeringar genomförs för att klara verksamheten inom tilldelade medel. Det är med nuvarande anslag omöjligt att upprätthålla både omfattning och kvalitet. En översyn av resurstilldelningen måste ske om verksamheten ska kunna fortsätta.

Kommunövergripande verksamhet Språkförskola

Språkförskolan är en kommunövergripande verksamhet för barn med grav språkstörning. Verksamhetens anslag har sedan flera år tillbaka varit oförändrad samtidigt som löner och andra kostnader ökat, vilket medfört att nuvarande ersättning inte täcker personal- och lokalkostnader. En konsekvens av detta är att årligen behöver 0,4 miljoner kronor tas från ordinarie verksamhet för att täcka det underskottet.

Anslaget behöver justeras till nuvarande kostnadsnivå och framöver uppgå till samma procentuella uppräknings som schablonen inom förskola, för att verksamheten i framtiden ska kunna balansera ekonomiskt. Behovet för denna typ av verksamhet är stor, men för att starta fler språkförskolor krävs en kompensation som motsvarar kostnaden.

Förskola

De största ekonomiska utmaningarna för verksamhetsområdet förskola under kommande treårsperiod kommer att vara kompetensförsörjning, anpassningar i lokalbeståndet och ökade driftkostnader.

Först efter 2026 förväntas en stark trend med flera barn i stadsdelsområdet. Redan i närtid förväntas en ökning av antal barn i vissa områden, vilket gör att nya förskolor kommer att behöva byggas dessförinnan. Detta innebär ekonomiska utmaningar för förvaltningen. Nya förskolor kräver stora investeringar som verksamheten får stå för när det gäller avskrivning och räntor. Förutom hyreskostnaden tillkommer kostnader för utredning och detaljplanarbete

vilket medför utmaningar. Förändringar i omvärlden påverkar räntor som i sin tur påverkar kostnadsutvecklingen bland annat hyror, driftkostnader och livsmedel.

Bland de utmaningarna som verksamheten står inför finns även hög sjukfrånvaro som i sin tur genererar stora vikariekostnader.

Inom de närmaste åren kommer medel för investeringar behövas då flera förskolor har stora behov av underhåll och befintliga gårdar behöver moderniseras.

Idag utgör den peng som kommunfullmäktige beslutat ska gå direkt till förskolorna 80 procent av den schablon förvaltningen får i budgettilldelning. Mellanskillnaden mellan schablon och peng, 20 procent, ska finansiera hyror, lokalunderhåll, avdelningsstöd, kostnader för gemensamma verksamhetssystem med mera vilket är en ekonomisk utmaning.

Löneutvecklingen för barnskötare och förskollärare har under flera år varit högre än ökningen av barnpengen. Förvaltningen ser därför en utmaning att möta löneökningar och målet om 4,9 barn per årsarbetare inom utdelad budgetram. Schablonökningarna bör under kommande år svara mot de krav som ställs på verksamheten. Det finns även ekonomiska utmaningar gällande det ökade antalet barn som har behov av särskilt stöd, vilket innebär ökade resurser i form av personal.

Barn, kultur och fritid

Förvaltningen räknar med ökade kostnader inom fritidsverksamheten under de kommande tre åren för att möta det ökade behovet av fritidsaktiviteter.

Brommas ökande befolkning kan leda till högre krav på utbudet av sociala aktiviteter och därmed ökade kostnader för aktiviteter, personal och lokaler. För att möta dessa krav och samtidigt hantera kostnadsökningarna på ett effektivt sätt kan förvaltningen behöva se över sina befintliga resurser och utvärdera vilka aktiviteter som är mest kostnadseffektiva.

Äldreomsorg

Äldreomsorgens resurstilldelning baseras på ett antagande om antalet omsorgstagare utifrån befolkningsprognosen. Resurstilldelningen motsvarar därmed inte alltid det faktiska behovet. Inför verksamhetsåret 2023 beräknas Brommas andel av äldreomsorg inom Stockholms stad, bli mindre än år 2022. Det är av största vikt att alltid justera tilldelningen inför varje ny planperiod baserat på senast kända faktiska utfall.

Bromma har en förhållandevis stor andel äldreomsorg som drivs i egen regi. År 2023 höjdes påslaget för arbetsgivaravgifter och pensionskostnader på personalkostnader med 5,3 procentenheter. I resurstilldelningen för 2023 kompensades höjningen efter den beräknade andelen äldreomsorg i Bromma i förhållande till staden totalt. Eftersom andelen verksamhet i egen regi är större i Bromma än i genomsnittet i staden, blev compensationen lägre för Bromma stadsdelsnämnd. Inför den kommande planperioden bör resurstilldelningen anpassas utifrån andelen verksamhet i egen regi i syfte att korrigera snedfördelningen i 2023 års budget. Med nuvarande resurstilldelning underkompenseras förvaltningar med en större andel äldreomsorg i egen regi.

Fram till år 2025 beräknas personer över 65 år inom stadsdelen öka med 8,5 procent. Härav

beräknas gruppen 80 år och över öka med 19,5 procent. Inom den gruppen beräknas gruppen 80-84 år öka mest, 28,7 procent, medan gruppen 85- och äldre beräknas öka med 9,9 procent. Därmed är det grupperna med störst förväntade vårdbehov inom åldersspannet 65 år och uppåt, som ökar mest. Utifrån befolkningsökningen beräknas personer med behov av vård- och omsorgsboende, den dyraste vårdformen, öka med 10,3 procent eller motsvarande 26 personer. För hemtjänsten prognostiseras en något mindre ökning 6,7 procent. Såväl vård- och omsorgsboenden som hemtjänst behöver tilldelas tillräckligt med resurser för att möta ökningen, men även för att åtgärda kvalitetsbrister som blottats i samband med pandemin. Även omställningen till en god och nära vård, där allt mer vård- och omsorg förväntas utföras så nära den enskilde som möjligt, ställer krav på en resurstilldelning som möjliggör satsningar på attraktiva anställningsvillkor och kompetensutveckling inom äldreomsorgen.

Förebyggande insatser och aktivitetscentrum har från och med budget 2023 tilldelats anslag i budgeten, vilket välkomnas. Tidigare har medel fått ansökas i verksamhetsplanen. Däremot har tilldelade medel tyvärr halverats 2023 i jämförelse med tilldelade medel 2022. Förebyggande verksamhet är viktigt för att ge livskvalitet åt äldre. Det är även ett sätt att minska behovet av andra insatser inom äldreomsorgen. En ökad tilldelning i budgeten framåt är nödvändig för att kunna bibehålla och utveckla de preventiva insatserna inom äldreomsorgen.

En ekonomisk utmaning är satsningar på kontinuitet och heltidsanställningar inom vården- och omsorgen som påbörjas under 2023. Ett resursteam har startats på försök vid ett av förvaltningens vård- och omsorgsboendena för att minska antalet timavlönade. Avsikten är att sprida arbetssätten till fler verksamheter under året. Genom satsningen ska boenden och personer med hemtjänst möta färre personer och känna sig trygga. Försöket innebär även en fördel för medarbetarna som får bestämda arbetstider och en fast inkomst. Risken är däremot att fler fasta anställningar i stället för timavlönade tjänster kommer att driva kostnader som inte kompenseras av ersättningen per boendeplats och utförd hemtjänsttimme. Satsning på digitalisering, välfärdsteknik, moderniseringen av befintligt socialt system samt fortsatt implementering av nytt schema- och bemanningssystem är fortsatt aktuellt och angeläget under perioden. Målet är att effektivisera verksamheten och göra det möjligt för äldreomsorgen att klara den demografiska utvecklingen. Investeringarna medför dock initialt ökade kostnader för utrustning och kompetensutveckling. Den tekniska utvecklingen på lång sikt väntas bidra med nya kostnadseffektiva lösningar för att tillgodose de äldres behov.

Hemtjänst i egen regi har stora ekonomiska utmaningar utifrån nuvarande ersättningssystem, som baseras på utförd tid hos omsorgstagaren, men som inte tar hänsyn till merkostnader för till exempel långa transportsträckor mellan omsorgstagare eller avbokade besök med kort varsel. Ersättningen till hemtjänsten 2023 är höjd med endast en procent, vilket är förstäeligt utifrån oron i ekonomin under 2023. Inför den nya planperioden vore det däremot önskvärt med en översyn av uppräknningen för att även ge hemtjänsten rimliga ramar att arbeta inom. Framtiden är en utveckling av god och nära vård där allt fler vård- och omsorgsinsatser genomförs i ordinärt boende. En fortsatt långsiktig satsning på hemtjänsten är även nödvändigt för att kunna rekrytera medarbetare med rätt kompetens, utveckla digitala tjänster och säkerställa god personalkontinuitet i enlighet med stadens uppsatta mål. Ett arbete pågår med att minska antalet personal som varje enskild omsorgstagare möter. Organisationen

utvecklas fortsatt för att bättre möta kraven på en likvärdig äldreomsorg av hög kvalitet för stockholmarna, god arbetsmiljö för medarbetare och effektiv resursanvändning.

Kommande år kräver att vård- och omsorgsboende i egen regi är flexibla för att kunna ändra och anpassa inriktningen av befintliga platser efter kommande behov då efterfrågan på somatiska platser minskar medan behovet av demens- och korttidsplatser ökar. Förvaltnings vård- och omsorgsboenden i egen regi arbetar kontinuerligt med anpassningar utifrån beviljade insatser. Vårdboendet Mälarbacken har flexibel intagning avseende personer med behov av korttidsvård, vilket kommer att fortsätta under planperioden. Brommagården kommer med början 2023 successivt övergå till ett boende med enbart platser för demensvård. I dag erbjuds både platser för personer med somatiska sjukdomar och personer med demensdiagnos. Allt fler komplexa hälso- och sjukvårdsinsatser krävs i takt med att vårdtyngden hos boenden ökat. Antagandet att demensvård är mer resurskrävande än somatisk vård gäller inte längre. Ersättningsnivåerna mellan demens- och somatikplatser behöver omprövas.

I dagsläget är utbildad och erfaren vård- och omsorgspersonal en bristvara och förbättrade arbetsvillkor är ett måste för att offentlig sektor ska kunna konkurrera om utbildad personal. Personalekonomiska utvärderingar visar att ett nära ledarskap med ett rimligt antal medarbetare per chef ger positiva effekter på sjukskrivningstal och arbetsmiljö vad gäller både chefer och medarbetare. Det är i sin tur viktigt för att säkerställa kvalitet i omvårdnadsinsatserna liksom en effektiv resursanvändning. En omställning för att minska antalet medarbetare per chef pågår inom Bromma stadsdelsförvaltnings äldreomsorg och indikerar redan vissa positiva resultat. Ökad chefstäthet, utifrån givna ekonomiska ramar, är däremot lättare att åstadkomma inom större enheter med stordriftsfördelar än vid små enheter utan sådana fördelar. Förutsättningarna att skapa likvärdiga förutsättningar för god arbetsmiljö och kvalitet ser därför olika ut mellan olika verksamheter och riskerar att skapa skillnader i kvaliteten. Utifrån Sveriges Kommuner och Regioner och avtal med fackföreningen Kommunal ska heltidsanställningar vara norm hos såväl kommuner som regioner. Reformen är välkommen, men kräver resurser i form av tid och kompetens för att kunna nyttja den fulla potentialen med nya bemannings- och planeringssystem. Reformen förutsätter även att medarbetare vill och får tjänstgöra vid flera verksamheter, vilket inte är en självklar utgångspunkt för arbetet idag. Inom Bromma stadsdel har ett partsgemensamt arbete med de fackliga organisationerna inletts för att hitta goda samverkansformer runt arbetet kring alltid som norm.

En höjning av medarbetarnas utbildningsnivå pågår och fortsätter under planperioden genom olika kompetensutvecklingsåtgärder. Åtgärder är helt nödvändiga, men leder samtidigt till ökade vikariekostnader. En långsiktig höjning av stadens resursfördelning till äldreomsorg förbättrar förutsättningarna att genomföra kompetenshöjande insatser, stärka kontinuiteten i bemanning och utveckla nära ledarskap. Samtidigt behöver äldreomsorgen ha ett fortsatt omvandlingstryck och successivt ställa om till mer digitala arbetssätt, nyttja ny medicinteknik och organisera personalresurser på ett effektivt sätt för att klara de ökade omsorgsbehov som kommer med en åldrande befolkning.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning har under flera år redovisat underskott mot tilldelad budgetram. Detta är en utmaning som de flesta stadsdelsförvaltningar står inför, och det har varit en långvarig trend även här. En av orsakerna till att budgeten inte räcker till är att det finns få lämpliga boenden som matchar brukarnas behov, vilket resulterar i dyra placeringar utanför LOV.

De senaste två åren har dock verksamhetsområdet stöd och service till personer med funktionsnedsättning vänt trenden och redovisat ett överskott mot tilldelad budgetram. Detta beror delvis på att beställarenheten har arbetat aktivt med att förhandla om de mest kostsamma placeringarna utanför LOV. Även om detta har bidragit till överskottet kvarstår behovet av egna gruppboendestäder som dessutom förväntas öka.

Andra utmaningar för att bibehålla en budget i balans är de höga kostnaderna för persontransporter samt osäkerhet kring kostnadsutvecklingen för de kommande tre åren i och med den höga inflationen. Idag belastar kostnader för persontransporter det fasta anslaget trots att de i stor del är kopplade till att brukarna har insatser som daglig verksamhet. Det vore därför mer rimligt om anslag avseende persontransporter fördelades via det rörliga anslaget.

Utförarverksamheten har de senaste åren inte kunnat utföra sina aktiviteter för brukare till fullo. Detta har inneburit en del kostnadsbesparingar i och med att personalkostnader som brukar uppkomma i samband med aktiviteter har uteblivit. Dock förväntas detta förändras de kommande tre åren och kostnaderna förväntas öka.

Utförarverksamheten inom personlig assistans upplever svårigheter att balansera sin budget på grund av en begränsad kundbas och svårigheter att anpassa personalstyrkan efter behoven. För att uppnå en mer stabil och långsiktig ekonomi skulle verksamheten behöva utökas med fler uppdrag. En mer omfattande verksamhet skulle kunna skapa ekonomiska synergier, exempelvis genom förbättrad personalplanering.

Individ och familjeomsorg

Individ och familjeomsorgen har haft svårt att klara av att driva verksamheten inom den tilldelade budgetramen under flera år. Budgetramen kommer fortsatt att utgöra en utmaning för verksamhetsområdet under de närmaste tre åren. Trots en ökning av befolkningen under de senaste åren har inte tilldelningen av resurser ökat i proportion till ökningen. Prognosen för de kommande tre åren är att efterfrågan av insatser kommer fortsätta att öka.

Det har varit en ökning av ärenden gällande barn och ungdomar under de senaste åren, vilket har lett till kostnadsökningar för både handläggningen och insatser. Under det senaste året har antalet ärenden ökat ytterligare, och många av dem har varit mer komplexa, vilket har resulterat i dyrare placeringar. Denna trend av ökande behov av insatser för barn och ungdomar antas fortsätta under de kommande åren.

Inom missbruksvården satsar förvaltningen på att öka antalet insatser inom egen regi, istället för att använda externa placeringar. Om det höga inflödet av personer som behöver LVM-vård fortsätter behövs fler institutionsplaceringar, vilket är kostnadsdrivande.

Ekonomiskt bistånd

Behovet av ekonomiskt bistånd beräknas öka under den kommande treårsperioden. En stor osäkerhetsfaktor är den höga inflationen samt det pågående kriget i Ukraina. Arbetslösheten beräknas öka vilket innebär behovet av ekonomiskt bistånd förväntas att öka. Andra bidragande orsaker till en förväntad ökning av ekonomiskt bistånd är befolkningsökningen, förändrat konjunkturläge. Förvaltningen har som målsättning att andelen med egen försörjning ska öka och på så sätt minska bidragsberoendet.

Gällande ensamkommande barn har förvaltningen under de senaste åren aktivt arbetat med att placera om barnen till egna familjehem istället för externa jour- och HVB-hem vilket sänkt placeringskostnaderna. När barnen blir svenska medborgare erhåller kommunen inte längre någon statlig ersättning från migrationsverket. Detta innebär att det blir svårare för individ- och familjeomsorgen att klara av verksamheten inom tilldelad budgetram.

Stadsmiljö

Befolkningsstillväxten i Bromma ökar belastningen på befintliga parkanläggningar och ökar behovet av upprustning av lekplatser, belysning och tillgänglighetsanpassning. Den höga exploateringen i stadsdelsområdet generellt och det faktum att skolor och förskolor antas använda parkmark som vistelseyta ökar slitaget på parkerna. Det ökade slitaget leder till ökade driftskostnader samt ökat reinvesteringsbehov. Vissa delar av stadsdelsområdet liknar numera innerstaden i sin struktur och täthet vilket medför att invånare även förväntar sig drift och skötsel med tätare intervall. Förvaltningen ser även ett ökat krav på skötsel av bostadsnära naturmarksytor i takt med att stadsdelsområdet förtätas, vilket också leder till ökade driftskostnader. Driftkostnaderna har ökat kraftigt sedan 2022 och fortsätter att öka p.g.a. den höga inflationstakten.

Som en följd av inflationsläget höjs även stadens internränta. Den förväntas gå från 0,5 procent till 2,2 procent. Detta medför att om budgettilldelningen är oförändrad behöver medel inom annan verksamhets omfördelas till att hantera kapitalkostnader. En utmaning blir i sådana fall att prioritera mellan verksamhet. Internräntan i kombination med fortsatt investeringsnivåer kommer medföra att internräntan förväntas gå från 0,7 miljoner kronor per år till cirka 3 miljoner kronor per år.

Förvaltningsledning och administration

Förvaltningsledning och administration finansieras genom ett procentuellt avdrag från verksamheternas budgettilldelning. Den procentuella andelen beräknas vara oförändrad under kommande treårsperiod. Inom administrationen modifieras arbetet årligen utifrån verksamheternas behov i syfte att dels stötta kärnverksamheten på det bästa sättet och dels att hålla nere kostnader för förvaltningen så att optimalt med medel går till kärnverksamheten.

3.2 Investeringar

Kostnadsökningarna, inflationen, under 2022 och 2023 bidrar till en förväntat högre kostnadsbild för investeringsprojekt inför planeringsperioden 2024 till 2026. Planerad budget ligger på oförändrad nivå under denna period och utan åtgärd kommer detta medföra verksamhetsåstramningar. Det finns behov av räkna upp den totalt avsatta

investeringsbudgeten för parkinvesteringsprojekt.

Bromma genomgår en kraftig befolkningsutveckling vilket leder till belastning på befintliga markanläggningar med större behov av upprustning av lekplatser, belysning och tillgänglighetsanpassning. Utöver detta kommer explomark, som inte ska exploateras inom närmaste tio års period, ses över för att skapa ytor för spontanidrott och aktiviteter. En samverkan pågår med exploateringskontoret pågår för att göra detta möjligt. Investeringar i naturreservaten kommer att ske inom budgetramar men kan även finansieras genom sökta medel från central medelsreserv.

Tabell Budgetramar investering				
Anslag (mnkr)	Budget 2023	Plan 2024	Plan 2025	Plan 2026
Stadsmiljö, investeringar- och grönområden	21,3	19,3	9,7	9,7
Inventarier och maskiner	2,9	2,9	2,9	2,9
Netto Stadsdelsnämnd	24,2	22,2	12,6	12,6

Investeringar i parker och grönområden (i linje med parkförsörjningsplanen)

Trafikkontoret föreslår att förvaltningen beviljas 27,4 miljoner kronor i särskilda medel för åren 2024-2026. Det framtagna programmet för Tunnlandsparken och dess utveckling var högre än vad den tilldelade beslutade budgeten. Endast etapp 1 är projekterat färdigt. För att kunna finansiera projektering (1 mnkr) av etapp 2 under 2023 har projekteringarna för Strandpromenaden Nockeby samt park med lekpark Fältherren/Ulvskogen flyttats fram till 2025. Genomförande av Strandpromenaden Nockeby samt park med lekpark Fältherren/Ulvskogen flyttats fram till 2026. Därför avviker planerade projekt under treårsperioden från budgetplanen i verksamhetsplaneringen.

Under 10 år har stadsdelsnämnderna tilldelats medel för reinvesteringar. År 2025 tar denna satsning slut. Det innebär för Brommas del att cirka 11 till 12 miljoner mindre per år i anslag. Behovet av reinvesteringsmedel till stadsdelsnämnderna är bestående.

1. Tunnlandsparken, Åkeslund – 9,4 mnkr

Tunnlandsparkens utveckling till en stadsdelspark slutförs med etapp 2. Komplettering med nya träd- och perennplanteringar. Parkens fokus blir på aktiviteter för alla åldrar samt biologisk mångfald. slutförande 2024, kostnad 9,4 mnkr.

2. Ålstensängen, Ålsten – 5,0 mnkr

Knyta ihop och tillgängliggöra strandpromenaden förbi Ålstensängen. Utveckla Ålstensängen till en mer attraktiv strandpark. Förstärka entréer och kopplingen till strandparken utan bilväg. Öka biologisk mångfald genom nya träd och planteringar. Projektering och anläggningsstart 2023, kostnad 1,0 mnkr. Genomförande 2024, kostnad 4 mnkr.

3. Strandpromenaden Folkaredalen, Nockeby – 7,5 mnkr

Upprustning, utveckling, tillgänglighetsåtgärder och renovering av brygga. Addering av

aktiviteter och attraktiva sittplatser längs promenaden. Nya träd och planteringar som bidrar till återväxt och ökat biologisk mångfald ska planteras. Projektering 2025 kostnad 1,0 mnkr. Genomförande 2026, kostnad 6,5 mnkr.

4. Park med lekplats Fältherren/Ulvskogen – 6,5 mnkr

Utveckling samt tillgänglighetsåtgärder av park och lekplats för fler åldrar genom nya lekmöjligheter och attraktioner samt nya sittplatser. Projektering 2025 kostnad 1,0 mnkr. Genomförande 2026 kostnad 5,5 mnkr.

5. Lekplatsen – Olovslundsparken – 8,0 mnkr

Upprustning, utveckling, tillgänglighetsåtgärder i ett av stadsdelens största och mest frekvent använda lekplatser med plaskdamm. Lekparken som har en central plats och ligger långt ifrån andra lekplatser ombesörjer ett omfattande område boenden och är i stort renoveringsbehov. Lekparken är sliten och fallskyddsytorna får nedslag på säkerhetsbesiktningen på grund av dålig höjdsättning. Parken med plaskdamm är ett populärt besöksmål och är mycket frekventerad av omkringboende barn och skolbarn från Olovslundskolan och upprustningsprojektet kommer att fokusera på ökad tillgänglighet och fler utmaningar för fler åldrar, framförallt äldre barn.

Lekplatsen är i nuläget prioriterad men ej inom ramen för befintliga investeringsramar. Projektet kan inte finansieras av nycklade medel och ansökningen, prio 5, detta då det var Trafikkontoret för sent tillhanda. Stadsdelens behov av investerings- och reinvesteringsmedel kvarstår.

Åtgärder i enlighet med lokala åtgärdsprogram för vattenförekomster

Åtgärdena som finns i LÅP i Bromma – gäller främst Kyrksjön och dessa är driftåtgärder.

Det är inte säkert att driftåtgärden vegetationsskörd är genomförbart, detta måste utredas av miljöförvaltningen först (om man stör vattensalamandrarna vid åtgärdena).

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Sammanfattning

Lokalförsörjningsplanen är ett styrdokument för nämndens lång- och kortsiktiga arbetet med lokalplanering och sammanställer förvaltningens totala behov av lokaler. I lokalförsörjningsplanen hanteras endast verksamhetslokaler. Andra planeringsdokument tas fram rörande försörjning av bostäder i form av äldreboendeplanen och boendeplan för särskilt boende för personer med funktionsnedsättning enligt LSS och SoL.

Bromma växer vilket innebär att behovet av olika typer verksamhetslokaler ökar både på kort och på lång sikt.

Förvaltningen behöver planera för förskolor inom områden där störst behov finns och kontinuerligt anpassa lokalbeståndet geografiskt utifrån platsbehov. Detsamma gäller för hemtjänstlokaler. Förvaltningens utmaning blir att hitta lokaler som är strategiskt placerade i förhållande till var kommande hemtjänsttagare bor.

För en effektiv lokalanvändning arbetar förvaltningen aktivt för en samordnad, kostnadseffektiv och ändamålsenlig lokalanvändning. Lokalbehov och lokalbestånd ses kontinuerligt över för att kunna lösgöra lokaler för annan användning eller avveckling. Möjligheten att samutnyttja lokaler ses också över kontinuerligt.

Förvaltningens hyreskostnad beräknas öka med drygt 24 procent fram till år 2031. Hyreskostnadsökningen avser i huvudsak prognostiserad utveckling av förskolelokaler fram till 2031. Hyreskostnaderna finansieras inom befintliga budgetramar.

4.2 Planeringsförutsättningar

I Bromma beräknas befolkningsökningen uppgå till cirka 9 000 personer fram till år 2031. Befolkningsökningen sker främst i de nya exploateringsområdena i Norra Ulvsunda, Mariehäll, Riksby och Östra Alvik. Befolkningsökningen innebär ett ökat behov av förskoleplatser i de nya exploateringsområdena.

Samtidigt med befolkningsökningen i vissa områden har Bromma en vikande prognos på 1-5 åringar i andra delområden av Bromma. Prognosen påverkar den kommande planeringen och gör det svårt att avgöra det exakta behovet av antalet förskoleplatser. Målsättningen är att förskoleplatser ska finnas där barnen bor vilket blir särskilt utmanande när det finns ett vikande underlag i befintliga områden samtidigt som det finns ett stort behov i nya exploateringsområden. Förvaltningen behöver därför i kommande planering att utifrån ett helhetsperspektiv fokusera än mer på behov och utbud av förskoleplatser i stadsdelsområdet.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Nuvarande totala hyreskostnad beräknas att öka från 90,5 miljoner kronor år 2023 till 112,5 miljoner kronor år 2031. Den totala ökningen av hyreskostnaden avser nästan helt prognostiserad utveckling av förskolelokaler fram till 2031.

Kostnadsutvecklingen på både kort och lång sikt förutsätter att alla planerade byggprojekt och att den prognostiserade befolkningsutvecklingen realiserar. För att så långt som möjligt kunna begränsa ökningen av hyreskostnaden under kommande år kommer all förskoleutbyggnad att noggrant bedömas och ses över innan nya inriktningsbeslut kan tas. Den kommande utvecklingen av hyreskostnaden finansieras inom befintliga budgetramar.

4.4 Samverkan

Förvaltningen eftersträvar fortsatt samverkan med utbildningsförvaltningen för att möjliggöra fritidsverksamhet inom utbildningsförvaltningens lokaler. Samverkan innebär att verksamheten är förlagd närmare ungdomarna och innebär en effektivare lokalanvändning.

Genom samverkan mellan förvaltningens vård- och omsorgsboenden kan ett tillagningskök stängas vilket innebär ett effektivare resursutnyttjande.

Vid nybyggnation av förskolor i nya bostadsområden eftersträvar förvaltningen en samverkan mellan förskola och grundskola exempelvis gällande kök.

4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Förvaltningen har som målsättning att effektivisera lokalers nyttjande och samverka där det är möjligt. Möjligheten att avveckla lokaler där avtalen löper ut ses över. Förvaltningen letar efter alternativa lösningar så att lokaler kan avvecklas till förmån för redan befintliga lokaler där förvaltningen har ett inhyrningsavtal.

Förvaltningen arbetar för att inhysa en verksamhet i en lokal istället för att sprida ut en verksamhet på flera fastigheter i stadsdelsområdet. Daglig verksamhet hyr sedan december 2022 ytterligare en lokal i samma fastighet där verksamheten redan har en befintlig lokal. I den kommande fritidslokalen kommer två idag utspridda verksamheter att inhyras i en fastighet i direkt anslutning till tunnelbana och buss. Kommunikationsmöjligheter är en viktig parameter i lokalplaneringen.

4.5.2 Nuläge 31 januari 2023

Nämndens lokalförsörjning inom områdena administration, äldreomsorg och social omsorg är i nuläget i balans. Under 2023 kommer en administrativ lokal som förskolan nyttjat att avvecklas i samband med att flera rektorer flyttar till huvudkontoret som har aktivitetsbaserade arbetsplatser, vilket innebär ett effektivt lokalutnyttjande.

4.5.3 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Förvaltningen följer befolkningsprognoser och bevakar verksamheternas behov av lokalförsörjning. I ett övergripande perspektiv ser förvaltningen över möjligheter till att öka lokalers nyttjandegrad i en högre utsträckning. Hit hör att kontinuerligt se över möjligheterna till samlokalisering inom befintliga förhyrningar. Under planeringsperioden fram till 2040 prognostiseras ett ökat behov av anpassade lokaler kopplade till äldreomsorgens hemtjänstverksamhet eftersom antalet personer över 80 år beräknas öka med nära 3000 personer, vilket innebär att fler kan ha behov av hemtjänst.

4.5.4 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

En ny fritidslokal kommer att tas i bruk under 2023 på grund av att den tidigare ska rivas.

Enligt befolkningsprognosen 2022-2031 kommer antalet äldre över 80 år att öka med drygt 1550 personer. Det innebär att ytterligare drygt 300 personer över 80 år kan komma att behöva hemtjänst vilket kan påverka lokalbehovet för hemtjänstens verksamhet.

4.5.5 Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Enligt befolkningsprognosen 2031-2040 kommer antalet äldre över 80 år att öka med drygt 1300 personer. Detta kan antas medföra ett ökat behov av lokaler för hemtjänst.

4.6 Pedagogisk verksamhet

4.6.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

Staden tar årligen fram en befolkningsprognos som är det enskilt viktigaste underlaget för planering av kapacitet i förskolan på stadsdelsområdesnivå. Med bakgrund i denna prognos så tar staden också fram en så kallad förskoleframskrivning 2023-2031 vars syfte är att ytterligare vara ett hjälpmedel i planeringen av förskolelokaler. I framskrivningen inkluderas även barn med tillfälliga personnummer, interkommunala placeringar samt barn som inte bor inom samma stadsdel som de har sin förskoleplats inom.

Omvärldsutvecklingen de senaste åren med en pandemi, krig i Europa och det utmanade ekonomiska läget så har planeringsförutsättningarna påverkats. Det förändrade ekonomiska läget riskerar att ha inverkan på färdigställande av bostadsprojekt, höjda byggnadskostnader för bostäder och förskolor samt eventuella effekter på rörligheten på bostadsmarknaden och med demografiska effekter som följd.

Förvaltningen utgår i lokalförsörjningsplanen 2023 till 2040 från stadens prognosunderlag tillsammans med resultaten från förskoleframskrivningen. Förvaltningen ser ett behov av ett stadsövergripande arbete med förbättringar av modellen som ger mer enhetliga resultat och mindre utrymme för tolkningar.

Den 31 december 2023 har Bromma kapacitet för 4 881 förskoleplatser varav 2 072 platser är via enskilt drivna förskolor.

Av förvaltningens förskolor i egen regi har 25 av 48 förskolor enbart 2-3 avdelningar. Tre förskolor drivs i paviljonger med tillfälligt bygglov. Mindre enheter och tillfälliga lokaler innebär högre kostnader. Det gäller olika servicefunktioner som till exempel kök och att det är svårare att optimera bemanningen inom små enheter.

Förvaltningen arbetar aktivt med beståndet av befintliga förskolor där möjlighet finns till att utveckla lokalerna och/eller arbetssättet med relativt små medel i avsikt att kunna inrymma förskoleplatser. Förvaltningen fortsätter arbete med att stänga ner paviljonger för att istället fylla befintliga förskolor, vilket resulterar i lägre kostnader och återlämnande av parkmark. År 2023 har stadsdelen totalt tre paviljonger och ambitionen är att det 2028 endast ska finnas en paviljong kvar.

I beräkningsunderlaget till planen syns en överkapacitet mellan behov och kapacitet från 2023 och framåt. Denna överkapacitet beror på ett flertal faktorer:

1. Flexibilitet i avtal och lokalbestånd
2. Regiform
3. Bedömning av kapacitet
4. Inskrivningsgrad
5. Prognososäkerhet
6. Säsongsvariationer

Punkt 1. Det finns cirka 15 förskolor som kan sägas upp mellan 2023-12-31 och 2025-12-31 de flesta av dessa ligger inte med i planeringen för att stängas men kan användas för att

justera en överkapacitet eller fungera som en buffert om förskolebarn under annan huvudman skulle bli utan förskola. Dessa förskolor har en genomsnittlig kapacitet om två avdelningar alltså 36 barn vilket gör att verksamheten har en justerbar möjlighet på 540 platser.

Punkt 2. Kapaciteten fördelas både på fristående och kommunal regi vilket innebär att förvaltningen inte har rådighet över hela kapacitetsdifferensen. En problematik med kapacitetsberäkningarna är att fristående förskolor har ett tillstånd som styr max antal barn per lokal medan kommunala förskolor alltid beräknas till 18 barn per avdelning.

Punkt 3. När förvaltningen beräknar kapacitet för befintliga och nyproducerade förskolor är utgångspunkten 18 barn/avdelning. Det innebär att förskolorna nästan alltid kommer att ha en högre bedömd kapacitet än de antal barn som de facto går i den förskolan. Under 2023 ska verksamheten nå budgetmålet om högst 15 barn per avdelning.

Punkt 4. Inskrivningsgraden är generellt hög i Bromma. 1 – 5 åringar har en inskrivningsgrad på drygt 88 procent medan 2 – 5 åringar ligger över 96 procent. Förvaltningen ser tendens till att inskrivningsgraden kan komma att öka framöver. Dels beroende på en något lägre inskrivning under pandemin men också med aktivt arbete att få fler barn i förskola.

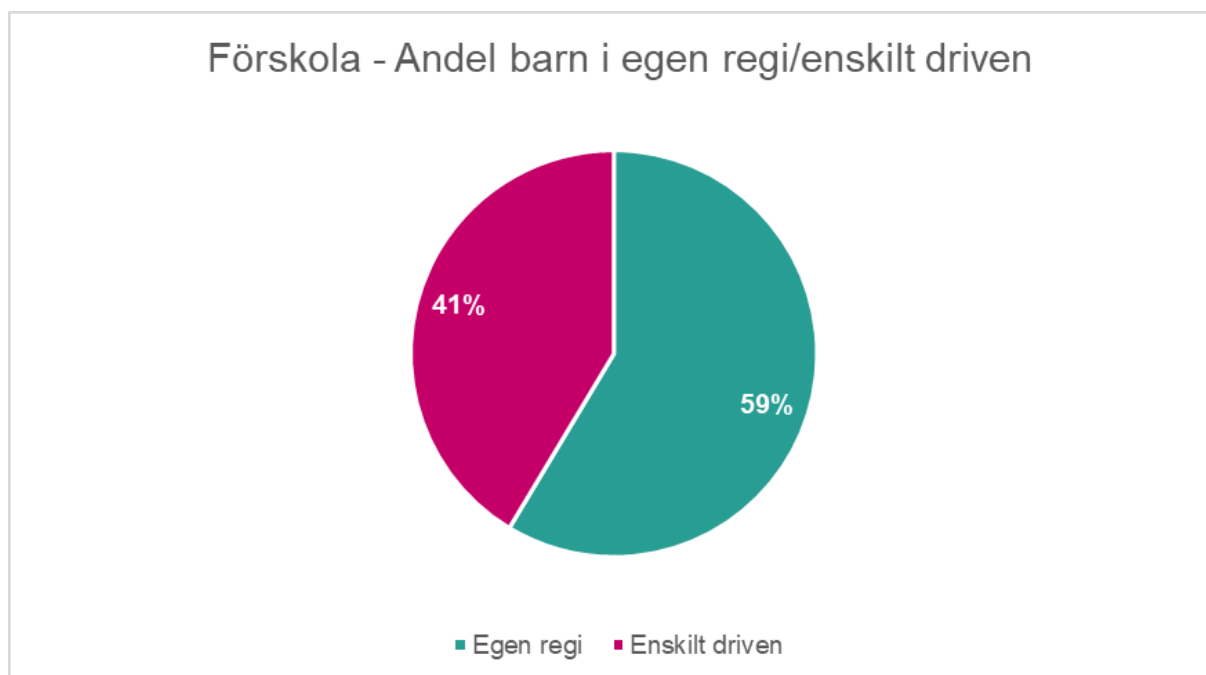
Punkt 5. Prognossäkerheten försvåras och påverkas av bland annat krig, ekonomi, pandemi och andra faktorer vilket i sin tur försämrar exaktheten i planeringen för kapacitet i förskolan. Ett exempel på detta är att prognosen 2017 prognosticerades 5806 barn i åldern 1-5 år i stadsdelsområdet 2023. Utfallet visar på 1100 barn färre än prognosen. Historiskt har stadens befolkningsprognoser haft en felmarginal på strax över 10 procent efter 5 år. Det problematiska för denna förskoleframskrivningen 2023-2032, baserad på 2022 års befolkningsprognos, är att underlagen visar en tendens till avvikelser redan 2023. Den exakta avvikelserna kan dock utläsas först i slutet av 2023 men i nuläget visar prognosen ett platsbehov på 4180 platser per 31 december 2023 medan antalet faktiskt inskrivna barn i januari 2023 är 4512, alltså en initial skillnad på 332 barn. I underlaget resulterar detta i en överkapacitet inom förskolorna på 701 platser för per den 31 december 2023. Men med det faktiska barnantalet, 4512 blir prognosen i stället 369 platser i överkapacitet.

Punkt 6. Det finns en säsongsvariation mellan antal inskrivna barn i decembermånader respektive majmånader. Befolkningsprognosen återspeglar barntal per sista december men kapaciteten behöver återspeglar när det är som flest barn, vilket sker under vårterminen, ofta i maj månad. Detta medför en systematisk kapacitetsdifferens i underlaget.

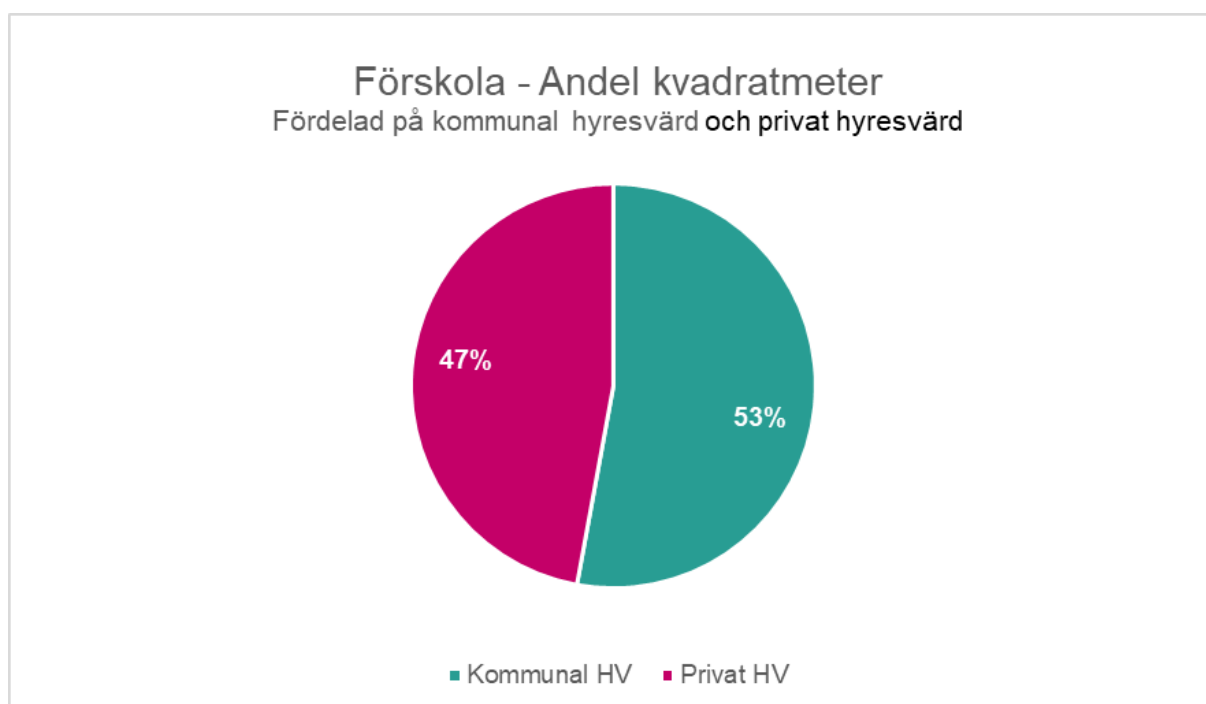
Den kommunala förskoleverksamheten har det yttersta ansvaret att erbjuda förskoleplatser till barnen i Bromma. Fristående aktörer har inget långtgående ansvar och kan stänga ner en verksamhet om barnunderlaget är lågt eller marginalerna är för låga. Det ekonomiska läget idag gör att den privata förskoleverksamheten blir alltmer pressad.

Långa ledtider och befolkningsprognoser gör att den kommunala verksamheten måste arbeta med en säkerhetsmarginal och allt detta, punkt 1 till 6 bidrar till att differensen blir hög.

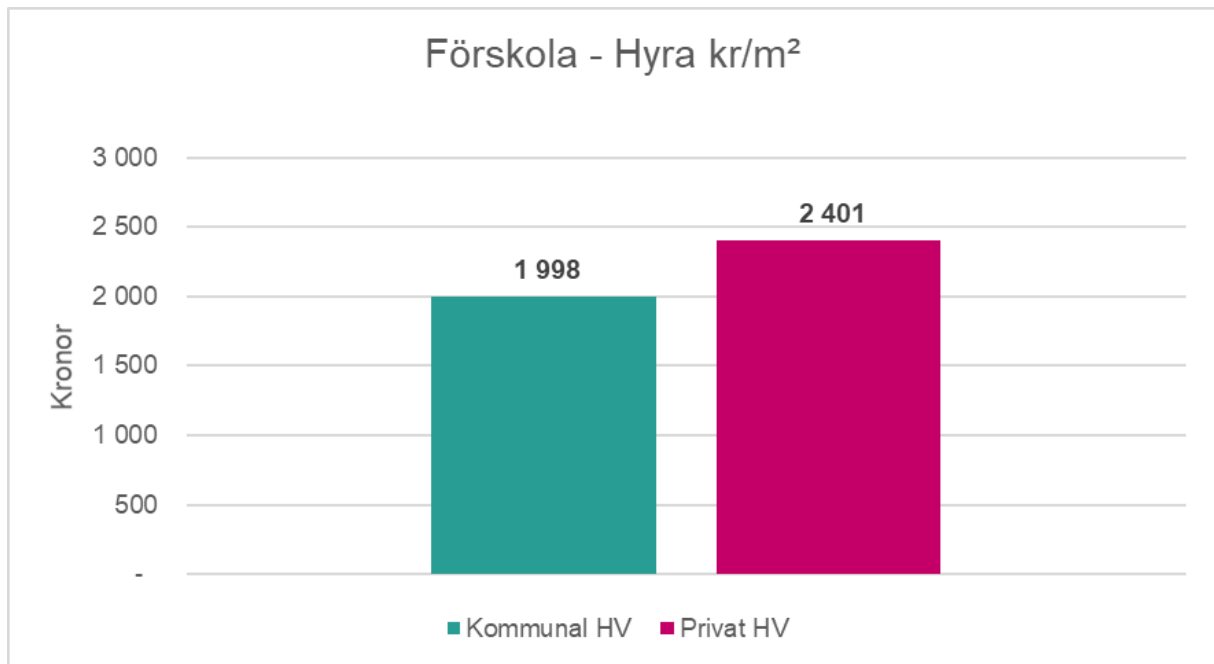
4.6.2 Nuläge 31 januari 2023

Antalet inskrivna barn i förskola per den 31 januari 2023 fördelat på kommunal regi 59 procent och enskilt driven förskola 41 procent.

Andelen kvadratmeteryta fördelat på kommunal hyresvärd 53 procent och på extern hyresvärd 47 procent.

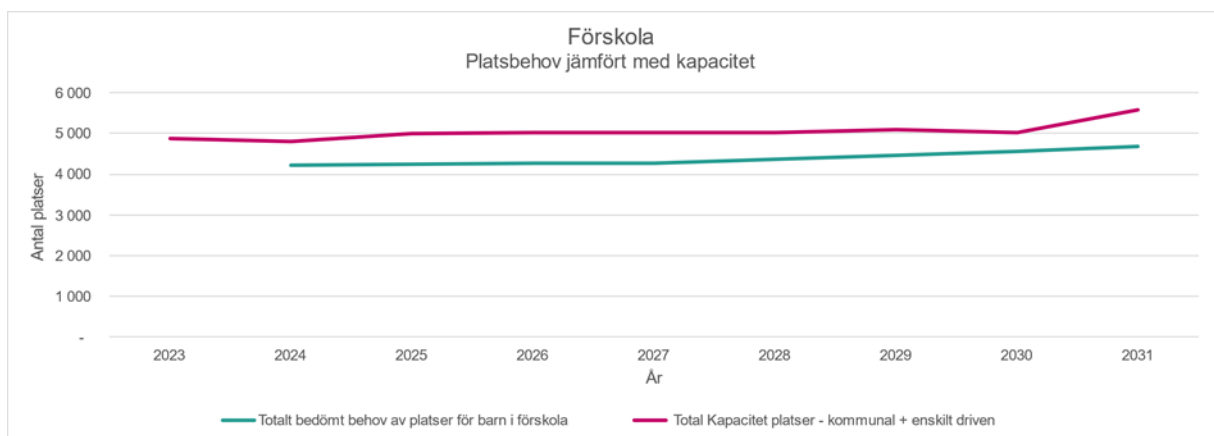
Snitthyran per kvadratmeter kommer att öka i takt med att förvaltningen bygger nya förskolor i egen regi samt med privata fastighetsägare i ett högre kostnadsläge.

4.6.3 Planering av lokaler för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

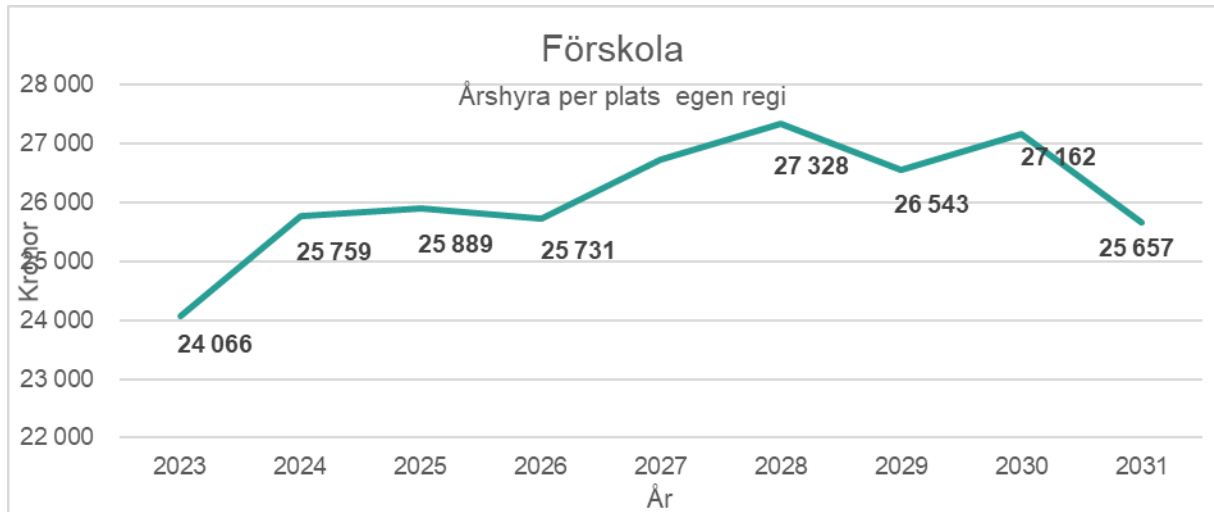
Förvaltningens lokalbehov under första perioden beräknas utifrån den prognostiserade befolkningsutvecklingen. Enligt förskoleframskrivningen för 2024 har Bromma 4 232 barn i åldern 1-5 år inskrivna i förskolan per den sista december.

År 2031 beräknas det finnas 4 673 barn mellan 1-5 år i förskolorna. Detta motsvarar ett behov av ytterligare cirka 25 nya avdelningar. Behovet kan tillgodoses genom byggnation av 4-5 nya förskolor. Lokalbehov för förskolor tas fram utifrån befolkningsprognos och var barnen förväntas bo.

Vid planering av nybyggnation beräknas 25 barn per 100 lägenheter. De långa leddiderna, risk för överklaganden samt förändringar i exploateringstakt ställer höga krav på långsiktighet i planering av framtida förskolor. Det finns också vissa osäkerhetsfaktorer i den framtida inskrivningsgraden.

Det sker en kostnadsökning per plats under 2024 i och med att nya förskolor öppnas (diagrammets startpunkt är den 31 december 2023). Nyproducerade lokaler är dyrare än befintliga lokaler. Omvärldsfaktorer som höjda räntor och höjda materialkostnader har kraftigt ökat kostnaden för nyproduktion. Förskolor i kvarvarande paviljongerna är också kostsamma. Målet är att samtliga paviljonger ska ha avvecklats runt 2028 till 2029.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Under perioden 2024-2031 beräknas cirka tio nya förskolor att byggas. Detta för att möta behovet från en växande befolkning och som ersättning för tillfälliga paviljonger. Under perioden har nämnden att ta hänsyn till tillfälliga bygglov och planering av nya förskolor. Från år 2027 kommer det att finnas ett behov av fler förskolor när nya områden växer fram till exempel Alvik Östra, Solvallastaden samt Riksby. De behov som kan komma att behöva täckas från 2027 ska analyseras och kostnadsberäknas innan något nytt inriktningsbeslut kan tas. Den kommande utvecklingen av hyreskostnaden finansieras inom befintliga budgetramar. Bromma har tre tillfälliga förskolepaviljonger som troligen kommer att ersättas med permanenta förskolelokaler under perioden 2022-2031.

4.6.4 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

År 2032 beräknas Bromma ha 5 710 barn och i slutet av 2040 beräknas det finnas 6 756 barn mellan 1-5 år enligt stadens befolkningsprognos, en ökning i perioden med drygt 1 000 barn. Utifrån prognosen kan behovet av förskoleplatser komma att öka med upp till 50-tal nya

förskoleavdelningar beräknat på 88,2 procent i inskrivningsgrad. Detta kommer då sannolikt att medföra ett behov av nybyggnation av exempelvis 7-9 nya förskolor innehållandes 6-8 avdelningar per förskola i olika områden med nybyggnation.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Nyproduktion av bostäder under perioden medför ett behov av mark till nya förskolor, detta inkluderar även friytor. Planering sker för närvarande utifrån den befolkningsprognos som är tillgänglig. Här tas även hänsyn till antalet bostäder som byggs i olika områden.

Befolkningsförändringar i målgruppen 1-5 år påverkas mer av nyproduktion än av naturliga förändringar i det befintliga beståndet. Detta beror på att nya bostadsområden lockar till sig fler barnfamiljer. Ett ökat behov av förskolelokaler 2024-2031 förväntas utifrån framtida bostadsproduktion.

4.6.5 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2023

I Bromma går idag 41 procent av barnen i en fristående förskola. Det finns 47 fristående förskolor med 1 911 barn samt 13 utförare av pedagogisk omsorg med 55 barn inskrivna. De fristående förskolorna drivs genom föräldrakooperativ, enskilda företag och aktiebolag.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Det planeras för enskilt drivna förskolor i nya områdesprojekt som Riksby, Solvalla, Blackeberg och Alvik Östra.

4.7 Övrig information

4.7.1 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

Förvaltningen har inga projekt som kräver särskild redovisning.

5 Övriga redovisningar

Staden som helhet

Agenda 2030

För att uppnå en hållbar utveckling i enlighet med målen i Agenda 2030 är samverkan inom staden och mellan olika verksamhetsområden en förutsättning. Alla verksamhetsområden eftersträvar att i det ordinarie arbete bidra till en hållbar stad och stadens måluppfyllnad. För att stärka arbetet ytterligare behöver goda exempel inhämtas och delas mellan stadens verksamheter.

Digitalisering

Då samhället, äldreomsorgen inkluderad, går mot att allt mer använda digitala lösningar och välfärdsteknik är det viktigt att följa trenderna med nya digitala lösningar. Det kan vara

trygghetsskapande och stärka delaktighet och självständighet för de äldre. Förhoppningen är också att välfärdsteknik kan medföra ett minskat eller uppskjutet behov av insatser från äldreomsorgen och medverka till ett tryggt kvarboende. För att utvecklingen av digitalisering och välfärdsteknik inte ska avstanna ser förvaltningen att staden som helhet bör ha samlade strategier och ta ledningen i arbetet. Det finns goda möjligheter till övergripande samarbete då staden är en stor organisation. Men en utmaning för den enskilda stadsdelsförvaltningen kan vara att viss teknisk kompetens saknas och är för dyr att bygga på egen hand. Flera satsningar kräver dessutom integration med stadens centrala IT-system, vilket förvaltningen inte kan styra över. Inte minst efterfrågar förvaltningen ett mer funktionellt digitalt kvalitetsledningssystem än de begränsade möjligheter som ILS i dag erbjuder.

Verksamhetsstöd

Underlag till statistik behöver kvalitetssäkras. Det finns skillnader på utfall beroende på var statistiken hämtas. Statistik från paraplysystemet och beslutstöd skiljer sig åt. Felaktig statistik kan på sikt få påverkan på både arbetssätt och prioriteringar inom verksamheterna.

Boendeplanering

En utmaning är svårigheterna att möta behov av boenden med olika profilinriktningar. Då underlaget i varje enskild förvaltning skulle bli för litet för att uppnå en kostnadseffektivitet, skulle en stadsövergripande översyn kring behov av profilboenden underlätta ett eventuellt öppnande av nya boenden.

Förvaltningen ser behovet av ett ersättningsystem i staden som kompenserar för tomma lägenheter i grupp- och servicebostäder. Idag är påverkan stor på utförarverksamheternas ekonomi då lägenheter står tomma i väntan på nya hyresgäster/brukare.

Lokalplanering

För att stärka arbetet kring lokalplanering och prognoser behöver samarbetet mellan stadsdelsförvaltningar, serviceförvaltningen och stadsledningskontoret utvecklas. Lokalutnyttjande och lokalbeståndet är en utmaning för flera förvaltningar. Samutnyttjande av lokaler som under delar av dagen står tomma skulle bidra till att minska bristen på ändamålsenliga lokaler och samtidigt kunna stärka samverkan mellan olika verksamheter.

Personalplanering

För att staden ska kunna arbeta mer effektivt kring kompetensförsörjningsprocessens alla delar skulle ett gemensamt personalverktyg vara önskvärt och skulle även bidra till en större samverkan mellan verksamheter, stadsdelsförvaltningar och fackförvaltningar.

Elförbrukning

Minskad elförbrukning kan uppnås genom övergång till mer energieffektiva uppvärmningsmetoder. I dagsläget är den enda värmekällan direktverkande el i majoriteten av stadsdelsområdets förskolor. Idag står verksamheten för elkostnaden men har inte möjlighet att påverka valet av värmekälla. Verksamheten är beroende av fastighetsägarens (SISAB) vilja att investera i mer energieffektiv uppvärmning. Detta gäller även solcellsinvesteringar. För att nå ytterligare energieffektivisering och omställning till en mer hållbar

energianvändning behöver förvaltningar och bolag arbeta tillsammans.

Föreningsbidrag

För att säkerställa att föreningar som ansöker om föreningsbidrag från staden uppfyller de krav som staden ställer enligt riktlinjerna, och för att motverka välfärdsbrott, skulle det vara värdefullt med en central funktion bemannad med de rätta kompetenserna som har hand om själva granskningsprocessen av samtliga inkomna ansökningar om föreningsbidrag. Den centrala funktionen skulle säkerställa att föreningar som går vidare i processen uppfyller demokrativillkoret och övriga krav i stadens riktlinjer samt att bidrag inte går till föreningar vars syfte är att begå välfärdsbrott. Efter granskningen fördelar den centrala funktionen godkända ansökningar vidare till rätt nämnd. En central funktion skulle också säkerställa att ansökningar inte görs hos fler nämnder för samma sak, vilket skulle förhindra dubbelfinansiering av samma kostnad. En central funktion innebär att stadsdelsnämnden även fortsättningsvis har hand om bidragsgivningen till föreningar med utpräglat lokal verksamhet utifrån nämndens lokala regler och prioriterade områden. Kontakterna med lokalt bedrivna föreningsverksamhet upprätthålls också.

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Dialogen med brommaborna ska utvecklas, bland annat genom att nya dialogformer ska prövas, till exempel målgruppsanpassade dialoger. Förvaltningen ska särskilt arbeta för att engagera grupper som normalt sett inte gör sina röster hörda. En breddad dialog skapar förutsättningar för ett ökat medborgarinflytande.

För att utveckla lokalsamhället ska också modellen medborgarbudget användas.

Målgruppen för den första medborgarbudgeten är barn och ungdomar i Bromma. Arbetet med en medborgarbudget förväntas bidra till att skapa ett intresse hos målgruppen för den demokratiska processen, genom att barnen och ungdomarna ges inflytande över utvecklingen av den lokala miljön.

Processen startade redan 2022 genom den enkät som gick ut till alla grundskolor i Bromma till barn och ungdomar i åldern 10-16 år, för att samla in önskemål om spontanaktivitetsytor på parkmark.

Enkäten resulterade i 59 olika förslag om vad barn och ungdomar i Bromma önskar för typ av aktivitetsytor. Av de 59 förslagen är det 31 som inryms inom nämndens ansvarsområde. Utifrån de 31 förslagen ska förvaltningen välja ut tre idéer som är möjliga att genomföra utifrån befintliga resurser (ekonomiska och möjliga fysiska platser).

Nästa steg i processen är att i samverkan med skolan låta skolungdomarna i åldern 10-16 år rösta på de tre förslagen.

Genomförandet av det vinnande förslaget ska ske tillsammans med barn och ungdomar genom att bjuda in till en ungdomspanel för planering, genomförande och utvärdering av processen.

För en framgångsrik process är det, förutom att tillvarata ungdomspanelens kunskap, viktigt

att löpande kommunicera ut till målgruppen och brommaborna generellt, om hur arbetet med processen fortlöper.

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Lisa Kinnari, Stadsdelsdirektör	2023-03-24